

## Innehåll

(klickbara rubriker)

[R1 Dagsnäs](#)

[R2 Botorp](#)

[R3 Västra Gerum](#)

[R4 Blombacka](#)

[R5 Hulken och Stora Gryte](#)

[R6 Stenums småbrukarbygd](#)

[R7 Hornborga – Rösjö mosse](#)

[R8 Märskabäcken](#)

[R9 Tvetå](#)

[R10 Händene kulturlandskap](#)

[R11 Brunsbo kulturlandskap](#)

[R12 Tvetålund odlingslandskap](#)

[R13 Getaryggen odlingslandskap](#)

[R14 Skånings-Åsaka](#)

[R15 Lerdala mm fornlämningsmiljö](#)

[R16 Istrum sandurfält](#)

[R17 Åsängarna mm hagmark](#)

[R18 Skytteanläggning; reservat](#)

[R19 Hallsberget bergtäkt](#)

[R20 Skara reningsverk; skyddsområde](#)

[R21 Vägreservat E20, Rv49 mm](#)

[R22 Vägreservat väg 184](#)

[R23 Lillängens motorbana](#)

[M ÖVRIG MARK](#)

[OBJEKT med särskilda  
rekommendationer](#)

## Dagsnäs kultur- och naturmiljö

### A. Beskrivning

#### Odlingslandskap

Området motsvarar område 82-1 (prioriterat område) i länsstyrelsens program för odlingslandskapet 1992 (GPF/GMF 11.6).

#### Kulturmiljö

Området utgörs av markerna runt Dagsnäs herrgård, som till större delen är ett storskaligt jordbrukslandskap. Landskapet domineras av Dagsnäsåsens kullar som höjer sig över flacka mader och de uppodlade mossar. I norr är landskapet mer småbrutet och kuperat.

Området är rikt på fornlämningar. Bjärka f d kyrkby norr om Dagsnäs var områdets centrum under medeltiden, och det småskaliga odlingslandskapet kan ha lämningar från denna tid.

#### Riksintresse

Hela området är av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Dess östra del är av riksintresse även för kulturminnesvården (GPF/GMF 11.1, 12.1, 13.1).

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 184 gäller byggnadsförbud intill 30 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Miljö av riksintresse

Med stöd av miljöbalkens 3 kap 6 § skall området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan hota riksintressena. Enligt riktlinjerna för riksintresset är förutsättningarna för att områdets värden skall bibehållas bl a att odlingslandskapet hävdas, att arealen lövskog, hagmarker och öppna torrbackar bibehålls, att skogsbruket tar särskild naturvårdshänsyn och att friluftslivet kanaliseras under tranornas rastperiod på våren.

#### Bebyggelse (gäller ej områden betecknade O eller N)

Särskilt i områdets södra, öppna delar skall restriktivitet gälla för nybyggnader annat än för jordbrukets, naturvårdens och friluftslivets behov. I områdets norra del bör sådana ny-, om- och tillbyggnader kunna medges vars placering och utformning ansluter till äldre byggnadstraditioner eller av andra skäl inte nämnvärt påverkar naturvärdena, de kulturhistoriska värdena eller friluftslivet negativt. Samråd bör dock ske med Länsstyrelsen m a a fågelskydd och tillträdesförbud.

#### Markradon

Områdets södra delar är högriskområde för markradon, medan de norra utgör lågriskområde. Inom högriskområde skall ny-, till- och ombyggnad av bostadshus utföras radonsäkert. Eftersom gränsen är osäker bör särskild undersökning göras inför eventuell byggnation i hela området (GPF/GMF 9.4).

#### Kulturlandskap

Landskapets karaktär skall så långt möjligt bevaras. Stor restriktivitet skall gälla vid omvandling av åkermark till skog eller energiskog. Sådana förändringar bör endast medges eller stödjas där det är uppenbart att kulturlandskapet inte påverkas negativt. För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller bestämmelser om biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

#### Ekologiskt känsligt område

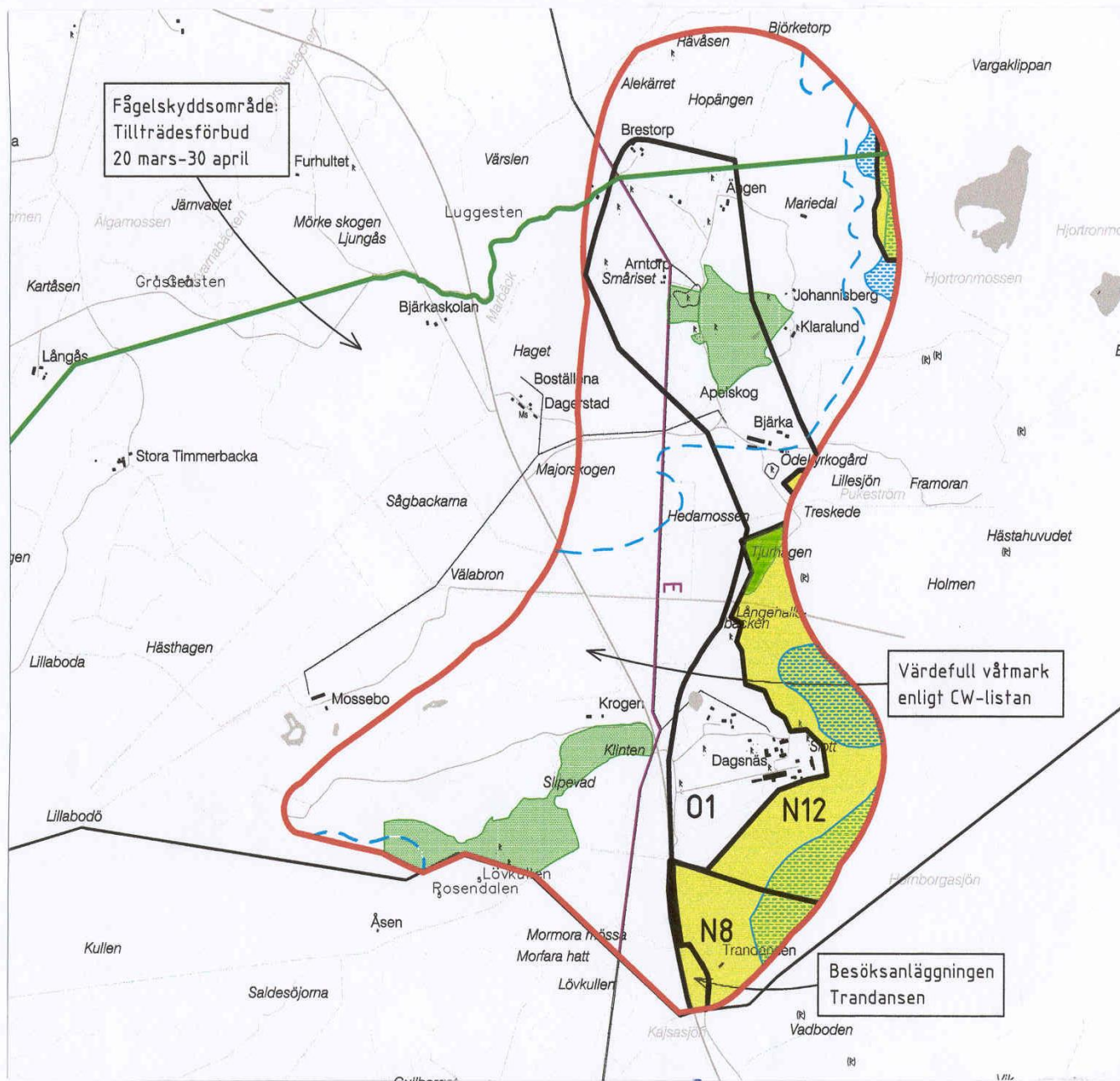
Området innehåller hotade livsmiljöer och områden med känslig flora och fauna, och är ekologiskt särskilt känsligt (GPF/GMF 11.12). Icke odlade skyddsområden bör bevaras eller skapas mellan vattendrag och odlad mark för att skydda Hornborgasjön mot läckage av gödningsämnen mm.

#### Fornlämningar

Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt kulturminneslagen. Skyddet gäller också för ett tillräckligt stort skyddsområde runt fornlämningarna (GPF/GMF 12.5).

#### Ytterligare information:

- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>N8</b>	Naturreservat Bjorum - Dagsnäs	N8
<b>N12</b>	Naturreservat Hornborjasjön	N12
<b>O1</b>	Bjärka - Dagsnäs herrgårds- & forn- lämningsmiljö	O1
	Gräns för värdefull våtmark enl. cw-listan	GPF/GMF 11.4
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Gräns för fågel- skyddsområde F	GPF/GMF 11.7
<b>E</b>	Huvudledning för elektricitet	GPF/GMF 16.3

Skala 1:25000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

## Botorp och Ekgården

### kultur- och naturmiljö

#### A. Beskrivning

---

##### Odlingslandskap och riksintresse

Området inrymmer område 82-2 (prioriterat område) i länsstyrelsens program för odlingslandskapet 1992 (GPF/GMF 11.6), samt det område längs Flian som är av riksintresse för naturvården. Ett ca 50–75 m brett område längs Flian nedströms Herrtorps Kvarn är av riksintresse för naturvården (GPF/GMF 11.1). Områdesgränsen stämmer inte helt överens med gränsen för riksintresset.

Centrala delar av området ingår i nätverket Natura 2000 (GPF/GMF 11.10) och är därigenom av riksintresse.

Vid Botorp finns stora mader dvs fuktiga slätterängar som hävdas med slätter och bete. Inom området finns även välhävdade naturliga betesmarker. Landskapet är ålderdomligt med förhistoriska gravar, stenmurar, fågator mm. Flora och fågelliv är rikt. Härlunda kyrkby är medeltida och har bestått av 8 gårdar varav två finns kvar och bildar en liten men tät bymiljö. Vid Herrtorps Kvarn finns övernattningsrum, café, kanotuthyrning mm.

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 184 och 2677 gäller byggnadsförbud intill 30 respektive 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

---

##### Bebyggelse (gäller ej områden betecknade O2 eller R23)

Inom de skyddsvärda områden som anges på kartan (strandskydd, våtmark, ängs- och hagmark) skall stor restriktivitet gälla för nya byggnader som inte är för jordbrukets behov. I övrigt kan ny-, om- och tillbyggnader medges om de anpassas till områdets och platsens förutsättningar. Det skall t ex gå att ordna avlopp, vattenförsörjning och tillfart på ett ur allmän synpunkt godtagbart sätt.

Anläggningen vid Herrtorps Kvarn förutsätts kunna utveckla sin verksamhet, men viss hänsyn behöver tas till att närboende kan störas av ökat antal besökare i form av trafik mm.

##### Kulturlandskap

Landskapets karaktär skall så långt möjligt bevaras, och omvandling av åkermark till skog eller energiskog bör inte medges. För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

Områdets stora naturvärden är ett resultat av att mader, betesmarker etc under lång tid skötts med traditionella metoder. Att det kan fortsätta även i framtiden är synnerligen angeläget varför både stat och kommun bör ha beredskap för att i samråd med markägaren och på lämpligaste sätt stödja detta arbete.

##### Markradon

Området är lågriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

##### Ekologiskt känsligt område

Området innehåller hotade livsmiljöer samt områden med känslig flora och fauna, och är ekologiskt särskilt känsligt (GPF/GMF 11.12).

##### Fornlämningar

Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt kulturminneslagen. Skyddet gäller också för ett skyddsområde runt fornlämningarna (GPF/GMF 12.5).

##### Friluftsliv

Flian uppströms Herrtorp har stor betydelse för kanotpaddling. Särskild hänsyn till detta bör tas vid eventuella åtgärder längs ån.

##### Ytterligare information:

- Skara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs länsmuseum 1983.
- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.



# R3 VÄSTRA GERUM

## Västra Gerum, Stora Kålltorp, Kilagården kulturlandskap

### A. Beskrivning

#### Odlingslandskap

Området motsvarar område 82-3 (hänsynsområde) i länsstyrelsens program för odlingslandskapet 1992 (GPF/GMF 11.6).

Det är ett medeltida odlingslandskap som övergått till starkt uppodlad herrgårdsbygd, med de kvalitéer som hör därtill t ex alléer och välvårdade, kultiverade betesmarker. Västra Gerums lilla kyrkby härstammar från medeltiden men har senare uppgått i Kålltorps säteri. Den enda kända fornlämningen är en medeltida gård mellan kyrkan och ån.

Beträffande gårds- och kyrkomiljöerna se O27.

#### Byggnadsförbud vid väg

För E20 gäller byggnadsförbud intill 30 meter från vägområdet. För övriga allmänna vägar i området dvs 2598, 2605 och 2630 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse

Viss restriktivitet skall gälla för nybyggnader som inte är för jordbrukets behov. Sådana ny-, om- och tillbyggnader skall emellertid medges som anpassas till områdets och platsens förutsättningar, och inte i nämnvärd grad påverkar områdets karaktär negativt.

Byggnader skall även i andra avseenden och i enlighet med PBL kap 3 vara lämpligt utformade och placerade. Det skall t ex gå att ordna avlopp, vattenförsörjning och tillfart på ett ur allmän synpunkt godtagbart sätt.

#### Jord och skog

Stor restriktivitet skall gälla vid omvandling av åkermark till skog eller energiskog. Sådana förändringar bör endast medges eller stödjas där det är uppenbart att kulturlandskapet inte påverkas negativt.

#### Markradon

Områdets västra delar är lågriskområde för markradon, medan de östra är normalriskområde (GPF/GMF 9.4).

#### Ekologiskt känslig miljö

En icke uppodlad skyddszone bör finnas mellan Flian och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.

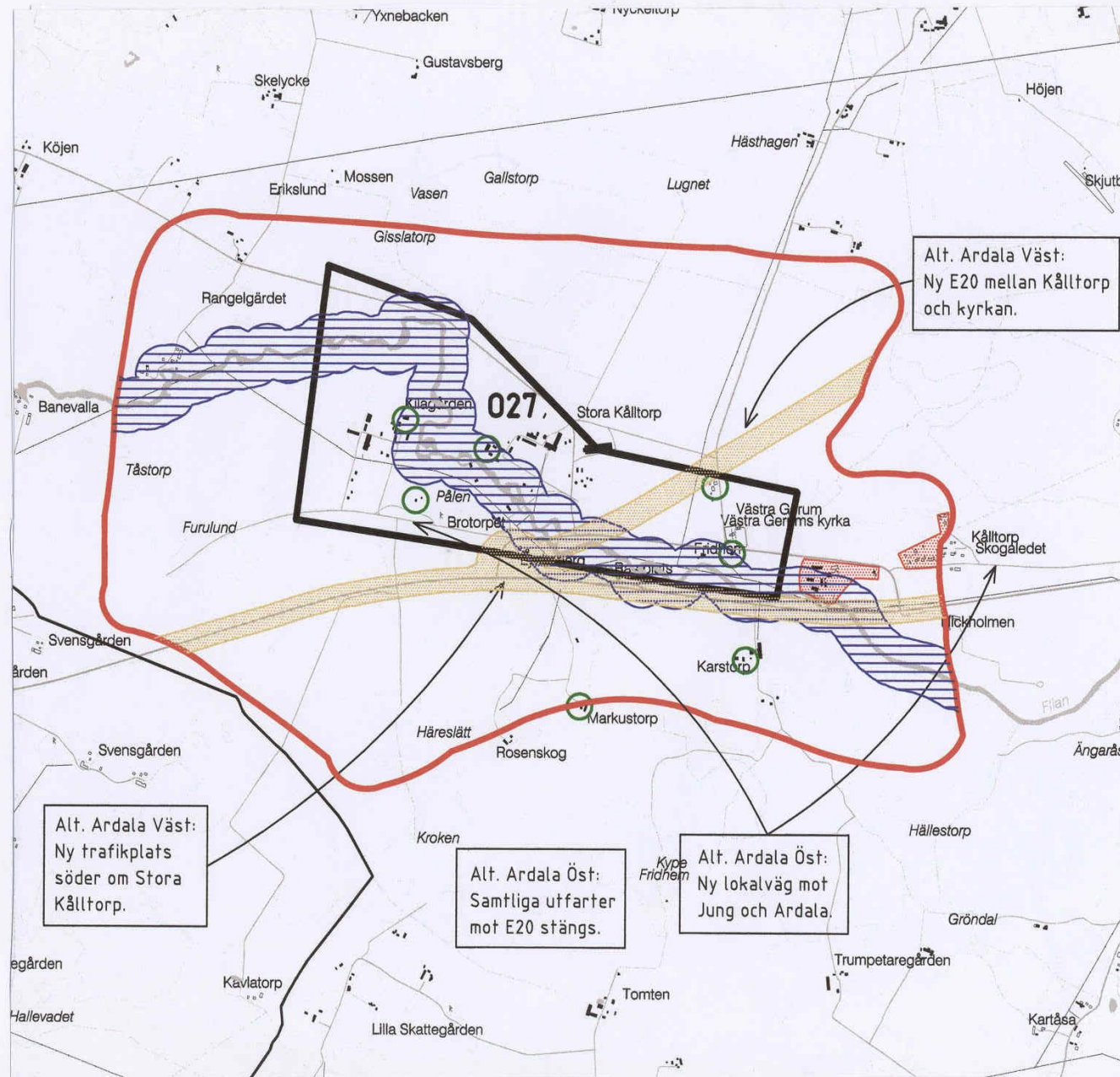
#### Vägnät

Området berörs av planerad om- och/eller nybyggnad av E20. Flera alternativa förslag finns, där några innebär att nuvarande utfarter mot E20 stängs och att trafik från området måste köra relativt långt på ett sekundärvägnät innan den kan nå E20. Ett alternativ ("Ardala Väst") innebär att det historiska sambandet mellan gårdarna och kyrkomiljön påverkas negativt. Läs mer i R21 eller GPF/GMF 15.2.

#### Ytterligare information:

- Skara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs länsmuseum 1983.
- Berglund. Underlag till MKB E20, delområden Lundsbrunn/Ledsjö, Händene och Stora Kålltorp/Västra Gerum. Rapport 1994:5. Skaraborgs länsmuseum.
- Nilson. Kulturhistorisk förstudie för E20 vid Västra Gerum och Ledsjö. Rapport 1995:35, Skaraborgs länsmuseum.
- Bevarande- och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen 1992 och 1996.
- Lokaliseringsplan för ny E20 Vårgårda - Holmestad. Vägverket Region Väst juni 1997.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt



Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>027</b>	Kilagården, St Källtorp	027
	Samlad bebyggelse: Källtorps f d stations-samhälle	GPF/GMF 2.4
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Reservat för om- och nybyggnad av E20	R 21
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3

Skala 1:25000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R4 BLOMBACKA

## Blombacka

### herrgårdsbygd

#### A. Beskrivning

##### Odlingslandskap

Området motsvarar område 82-4 (hänsynsområde) i länsstyrelsens program för odlingslandskapet 1992 (GPF/GMF 11.6). Det är ett medeltida odlingslandskap med förhistorisk förankring. Den laga skiftesstrukturen är relativt väl bevarad. Området är som helhet en välbevarad odlingsbygd.

Beträffande Blombacka gård och kvarnar se O26.

##### Byggnadsförbud vid väg

För E20 och väg 2627 gäller byggnadsförbud intill 30 respektive 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse

Viss restriktivitet skall gälla för nybyggnader som inte är för jordbrukets behov. Sådana ny-, om- och tillbyggnader skall emellertid medges som anpassas till områdets och platsens förutsättningar, och inte i nämnvärd grad påverkar områdets karaktär negativt.

Byggnader skall även i andra avseenden och i enlighet med PBL kap 3 vara lämpligt utformade och placerade. Det skall t ex gå att ordna avlopp, vattenförsörjning och tillfart på ett ur allmän synpunkt godtagbart sätt.

##### Markradon

Större delen av området är normalriskområde för markradon. I öster gränsar det till lågriskområde (GPF/GMF 9.4).

##### Ekologiskt känslig miljö

En icke uppodlad skyddszon bör finnas mellan Flian och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.

##### Vägnät





Området kan beröras av den planerade om- och/eller nybyggnaden av E20. Ett alternativ ("Ardala Öst") innebär att alla nuvarande utfarter till E20 stängs, och att väg 2627 (Vinkölsvägen) leds i tunnel under E20 in till en ny lokalväg som förbinder Ardala med Västra Gerum. Läs mer i R21 eller GPF 15.2.

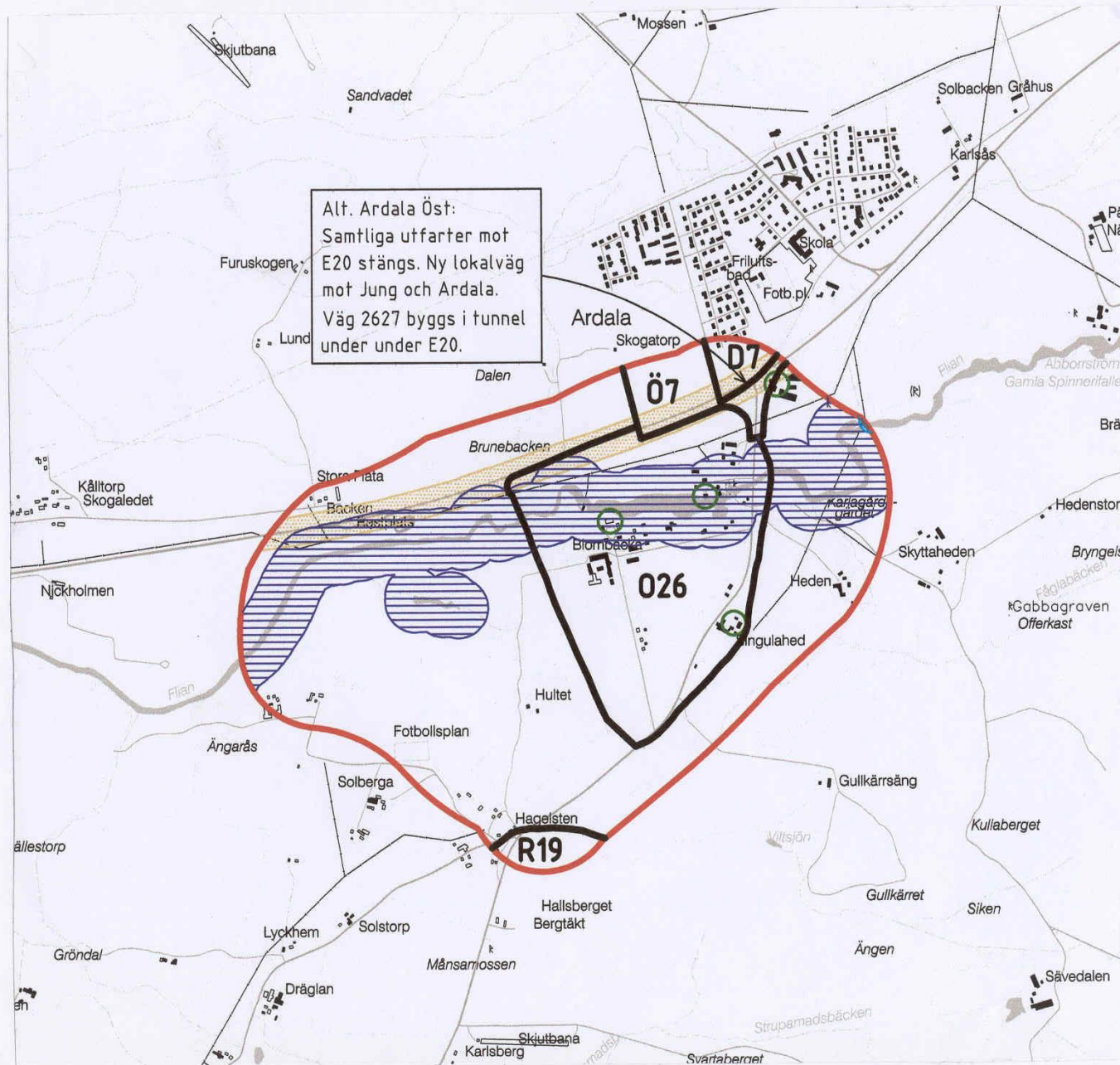
##### Ytterligare information:

- Skara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs länsmuseum 1983.
- Bevarande- och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen 1992.
- Lokaliseringsplan ny E20 Vårgårda-Holmestad. Vägverket Region Väst juni 1997.



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>D7</b>	Ardala tätort: Detaljplan gäller	D7
<b>Ö7</b>	Fördjupad översikts- plan skall upprättas	Ö7
<b>026</b>	Blombacka gård och kvarnar	026
<b>R19</b>	Hallsbergets bergtäkt: särskilda riktlinjer gäller	R19
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Reservat för ombyggnad av Rv 49	R 21
	Kulturhistoriskt värde- full byggnad	GPF/GMF 12.3



Skala 1:20000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R5 HULKEN, STORA GRYTE

## Hulken och Stora Gryte

### kulturlandskap

#### A. Beskrivning

##### Odlingslandskap

Del av området motsvarar område 82-4 (prioriterat område) i länsstyrelsens program för odlingslandskapet 1992 (GPF/GMF 11.6). Områdets gräns har dragits efter samråd med Västergötlands museum.

##### Hulken

Ordet ”Hulken” är en dialektal form av pöl, liten vattensamling. Hulken är ursprungligen en liten frälselägenhet från 1600-talet. Det är i dag en ensamgård i ett småbrutet och småkuperat landskap med mycket ålderdomlig och ursprunglig prägel. Den laga skiftesstrukturen är delvis välbevarad. Åkrarna är extremt småskaliga. Hagmarkerna är väl hävdade, och området har en artrik och mångformig vegetation.

##### Miljövårdsstipendium 2004

Hulkens ägare fick Skara kommuns miljövårdsstipendium 2004, med följande motivering: Han är den siste kvarvarande i kommunen av den generation som försörjt sig på att driva en liten mjölkogård med gamla manuella metoder. Stenmurar och odlingsrösen finns välbevarade i kulturlandskapet. Marken är välhävdad med bete av nötkreatur. Gården har genom strävsamt arbete fått ett mycket

högt miljö- och kulturhistoriskt värde och en tilltalande landskapsbild.

##### Stora Gryte

Stora Gryte tros ha sitt ursprung i den medeltida gården Gryteslätt, där en uppdelning i Lilla och Stora Gryte skedde för mer än 350 år sedan. Gården består i dag av starkt tuviga, steniga betesmarker, kultiverade betesmarker, små åkrar och en damm. Betesmarkerna är en mosaik av björkhagar och öppna beteshagar. Gården rymmer många olika vegetationstyper, och har en tilltalande landskapsbild med höga naturvärden. Som synliga kulturhistoriska spår finns bl a stengårdsgårdar och odlingsrösen.

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse

Riktlinjerna för område med bebyggelsestryck (se O41) bör i huvudsak tillämpas. Stor restriktivitet bör gälla för helt ny bostadsbebyggelse. Undantag bör göras för nytillskott som till utseende och placering varsamt anpassas till områdets karaktär, men det skall prövas från fall till fall.

På grund av miljövärdena är bestämmelserna i PBL (plan- och bygglagen) 3:12 och 3:13 om skydd mot förvanskning och krav på underhåll särskilt tillämpliga. Därtill gäller generella varsamhetskrav i PBL 3:10 och övriga lämplighetskrav i kap 3.

##### Kulturlandskap

Landskapets karaktär skall så långt möjligt bevaras. Omvandling av åkermark till skog eller energiskog skall inte medges. För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller bestämmelserna om biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

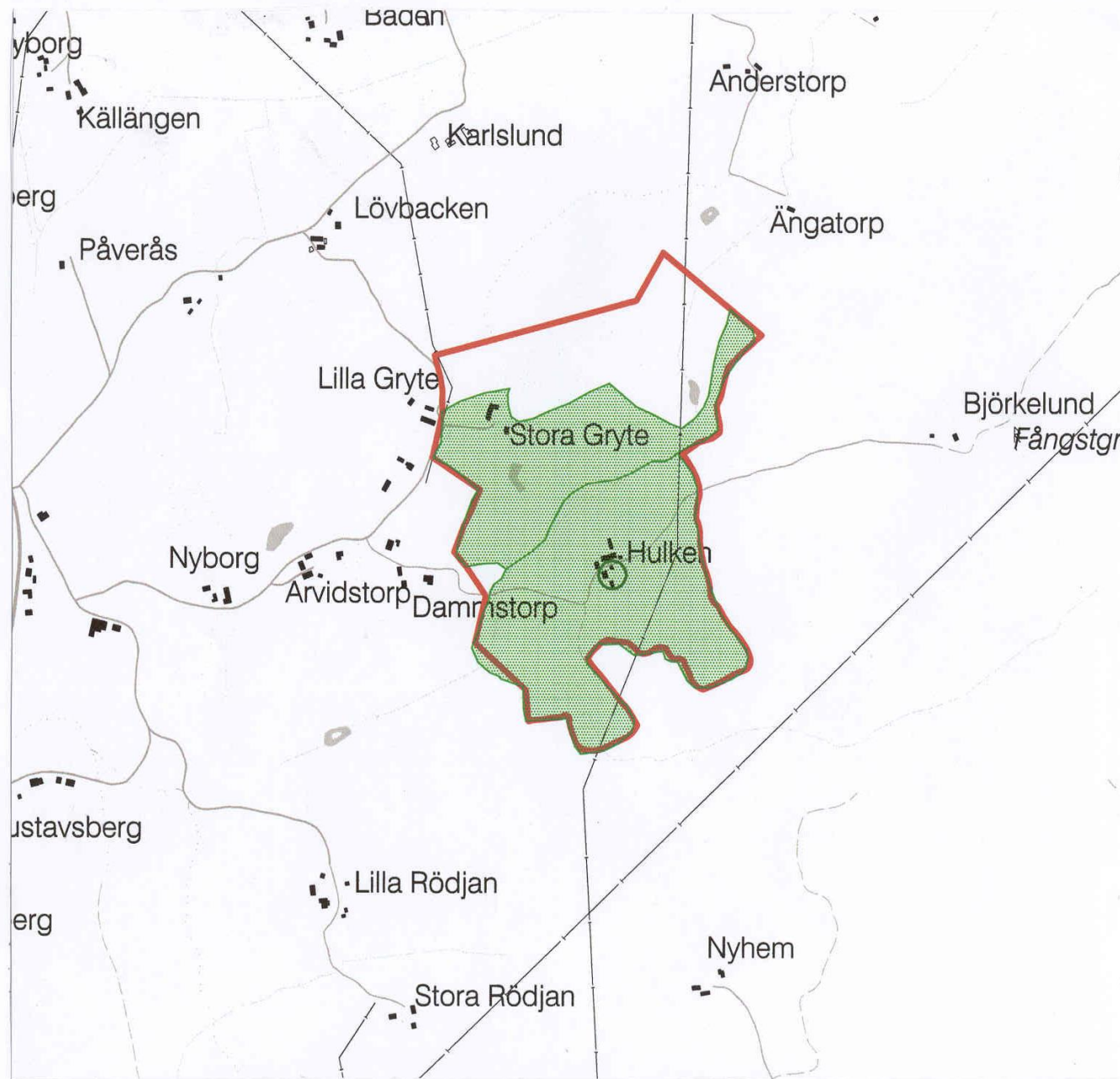
Att markerna har så stora naturvärden är ett direkt resultat av att Hulken och Stora Gryte under lång tid sköts med stor omsorg och traditionella metoder. Att det kan fortsätta även i framtiden är avgörande för att områdets karaktär skall kunna bevaras. Såväl stat som kommun bör ha beredskap för att i samråd med markägarna och på lämpligaste sätt stödja detta arbete.

##### Markradon



Området är lågriskområde för markradon (GPF/GMF 9:4).

##### Ytterligare information:

- Skara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs länsmuseum 1983.
- Ängs- och hagmarker i Skara kommun (C Edelstam). Länsstyrelsens meddelande 2/90.
- Bevarande- och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen 1992 och 1996.
- Stora Gryte. En ensamgård i Västergötland. Ylva Nilson 1995.
- SkLT 2 juni, 2004.



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3

Skala 1:10000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R6 STENUM

## Stenum

### småbrukarbygd

#### A. Beskrivning

##### Odlingslandskap

Området motsvarar område 82-6 (hänsynsområde) i länsstyrelsens program för odlingslandskapet 1992 (GPF/GMF 11.6).

Stenum är ett medeltida odlingslandskap med förhistorisk förankring. Kyrkbyn och Östtomten är från medeltiden. Sänknings av Hornborgasjön och dräneringen av madmarkerna skapade nya odlingsmarker under 1900-talet. Odlingslandskapet har därför ändrats mycket sedan laga skiftet. Området utanför madmarkerna är småskaligt, och rikt på fornlämningar. Stenmurar och odlingsrösen ger området en mycket ursprunglig och ålderdomlig karaktär. Hagmarkerna är välhävda.

Beträffande Stenums kyrkby se O34.

##### Friluftsliv

Närheten till Hornborgasjön gör att området tidvis har relativt många besökare, vilket innebär en hel del trafik på de små vägarna. Från Östtomten kan man till fots nå fördämningsvallens norra del, Hornborgasjöns nordvästra delar samt Rödemosse. Cykelleden Sverigeleden följer väg 2695/2696 Skara - Axvall genom Stenum.

##### Bevarandevärda vägmiljöer

Den allmänna vägen 2695 (Broke-Axvall) och den enskilda vägen R614U (Östtomten-Västtomten) har höga bevarandevärden (klass II) enligt länsstyrelsens inventering av kulturhistoriskt värdefulla vägar (GPF/GMF 12:7).

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2695 och 2696 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse

Sådana ny-, om- och tillbyggnader skall medges som anpassas till områdets och platsens förutsättningar, och inte i nämnvärd grad påverkar områdets karaktär negativt. Byggnader skall i enlighet med PBL kap 3 vara lämpligt utformade och placerade. Det skall t ex gå att ordna avlopp, vattenförsörjning och tillfart på ett ur allmän synpunkt godtagbart sätt.

##### Natur och landskap

Områdets karaktär skall så långt möjligt bevaras. Vid tillståndsprövning skall sådana landskapsvårdande åtgärder prioriteras som håller landskapet intakt eller återställer ett äldre utseende.

För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller bestämmelserna om biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

##### Fornlämningar

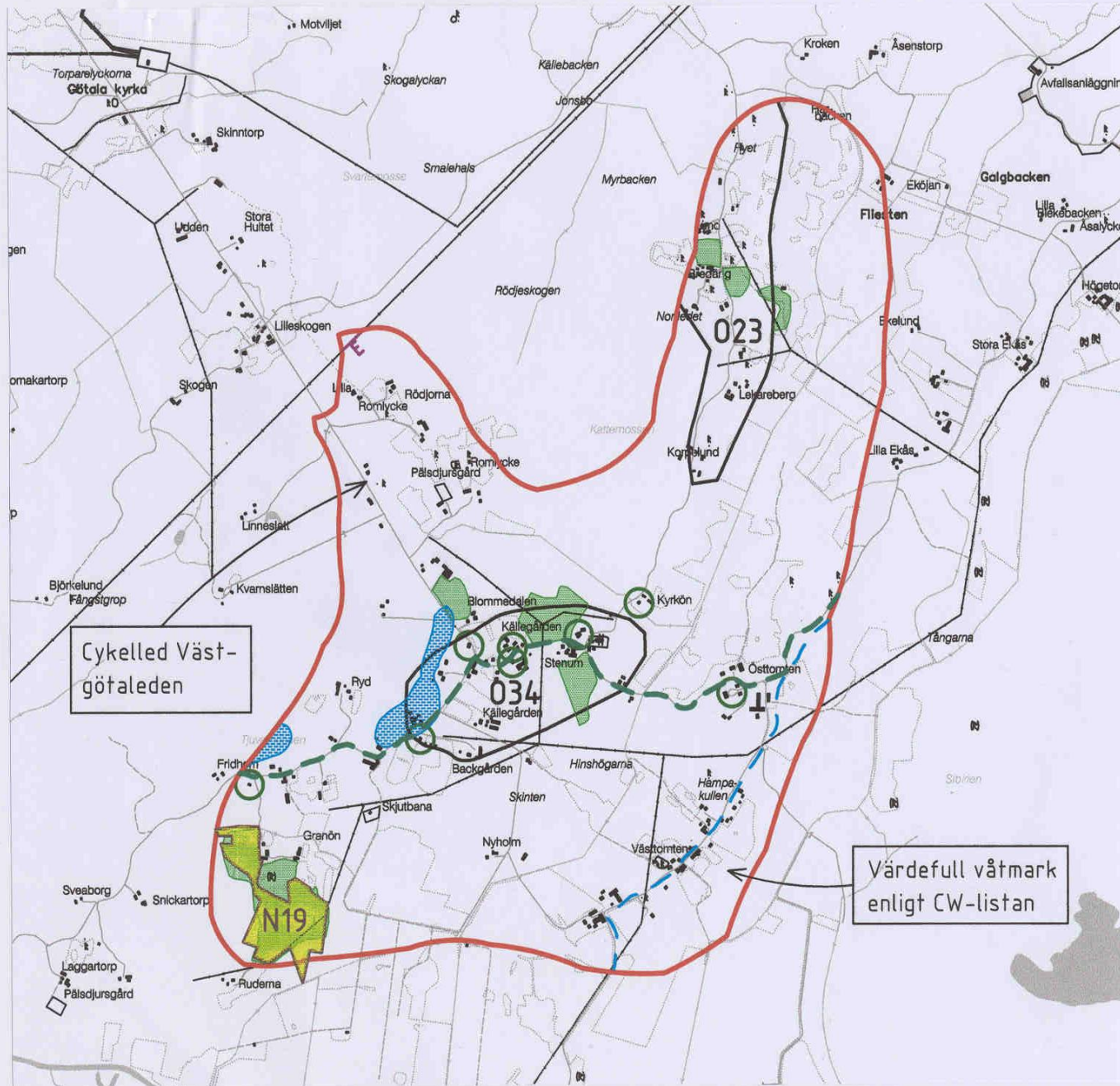
Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt 2 kap kulturminneslagen. Om sådana påträffas skall man iakttä vad som stadgas i 2 kap 4-6 & 10-14 §§. Skyddet gäller också för ett tillräckligt stort skyddsområde runt fornlämningarna (GPF/GMF 12.5).

##### Markradon

Området är lågriskområde för markradon. (GPF/GMF 9.4).

##### Ytterligare information:

- Skara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs länsmuseum 1983.
- Ängs- och hagmarker i Skara kommun (Edelstam). Länsstyrelsens meddelande 2/90.
- Bevarande- och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp I. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.
- Kultur på väg. Inventering av bevarandevärda vägmiljöer. Länsstyrelsen 1997.



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>N19</b>	Natura 2000	N19
<b>023</b>	Tubbetorps fornlämningsmiljö	023
<b>034</b>	Stenums kyrkby	034
---	Gräns för värdefull våtmark enligt cw-listan	GPF/GMF 11.4
[Blue hatched]	Våtmark	GPF/GMF 11.4
[Green hatched]	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
[Green circle]	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3
---	Kulturhistoriskt värdefull väg klass II	GPF/GMF 12.6
<b>E</b>	Huvudledning för elektricitet	GPF/GMF 16.3

Cykelled Väst-götaleden

Värdefull våtmark enligt CW-listan

Skala 1:25000  
Miljö- och byggnadskontoret 2005

# R7 HORNBOGASJÖN - RÖSJÖ MOSSE

## Hornborga

### - Rösjö mosse kultur- och naturmiljö

#### A. Beskrivning

##### Kulturlandskap

Området ligger längs Hornborgasjön västsida och västerut mot Rösjö mosse. Det är ett mångformat område med vidsträckta mossmarker norr om Rösjön, storskaligt jordbruk vid Bjurum-Dagsnäs samt skog och åker väster om Hornborgasjön och vid Trestena. Området är rikt på fornlämningar. Bjärka f d kyrkby norr om Dagsnäs var områdets centrum under medeltiden, och odlingslandskapet kan innehålla lämningar från denna tid.

##### Riksintresse och Natura 2000

Hela området är av riksintresse för naturvård, och den östra delen även för kulturminnesvård och friluftsliv (GPF/GMF 11.1, 12.1, 13.1). De allra sydvästligaste delarna (Rösjö mosse) ingår i nätverket Natura 2000 (N18).

##### Fågelskydd

Område betecknat N8 är fågelskyddsområde (eg. *djur- och växtskyddsområde*) enligt miljöbalken 7:4 med tillträdesförbud 20 mars - 30 april.

##### Friluftsliv

Närheten till Hornborgasjön gör att området har många besökare vilket kan

innebära trafik på de små vägarna t ex till Hornborgasjöns utlopp vid Fljan.

##### Bevarandevärd vägmiljö

Vägen mellan Stenum och Axvall (väg 2695) har höga bevarandevärden (klass II) enligt länsstyrelsens inventering av kulturhistoriskt värdefulla vägar.

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 184 gäller byggnadsförbud intill 30 meter från vägområdet. För väg 2695 gäller 12 meters byggnadsförbud (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse

Inom det sk CW-området (se kartan) skall stor restriktivitet gälla för nybyggnader annat än för jordbrukets, naturvårdens och friluftslivets behov. Inom område betecknat N8 krävs samråd med Länsstyrelsen p g a fågelskydd och tillträdesförbud. Inom området i övrigt kan sådana ny-, om- och tillbyggnader medges som anpassas till områdets och platsens förutsättningar, och inte i nämnvärd grad påverkar områdets karaktär negativt. Byggnader skall i enlighet med PBL kap 3 vara lämpligt utformade och placerade. Inom områdena betecknade N8, N12, N18, O1, R1 och R6 gäller särskilda riktlinjer.

##### Markradon

Områdets södra delar är högriskområde för markradon, medan de norra är lågriskområde. Inom högriskområde skall ny-, till- och ombyggnad av bostadshus

ske radonsäkert. Eftersom gränsen är osäker bör särskild undersökning göras även inför byggnation norr därom (GPF/GMF 9.4).

##### Kulturlandskap

Landskapets karaktär skall så långt möjligt bevaras. Omvandling av åkermark till skog eller energiskog bör endast medges eller stödjas där det är uppenbart att kulturlandskapet inte påverkas negativt. För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller bestämmelser om biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

##### Ekologiskt känsligt område

Området har hotade livsmiljöer och områden med känslig flora och fauna, och är ekologiskt särskilt känsligt (GPF/GMF 11.12). Icke uppodlade skyddszoner bör skapas mellan vattendrag och odlad mark för att skydda Hornborgasjön mot gödningsämnen mm.

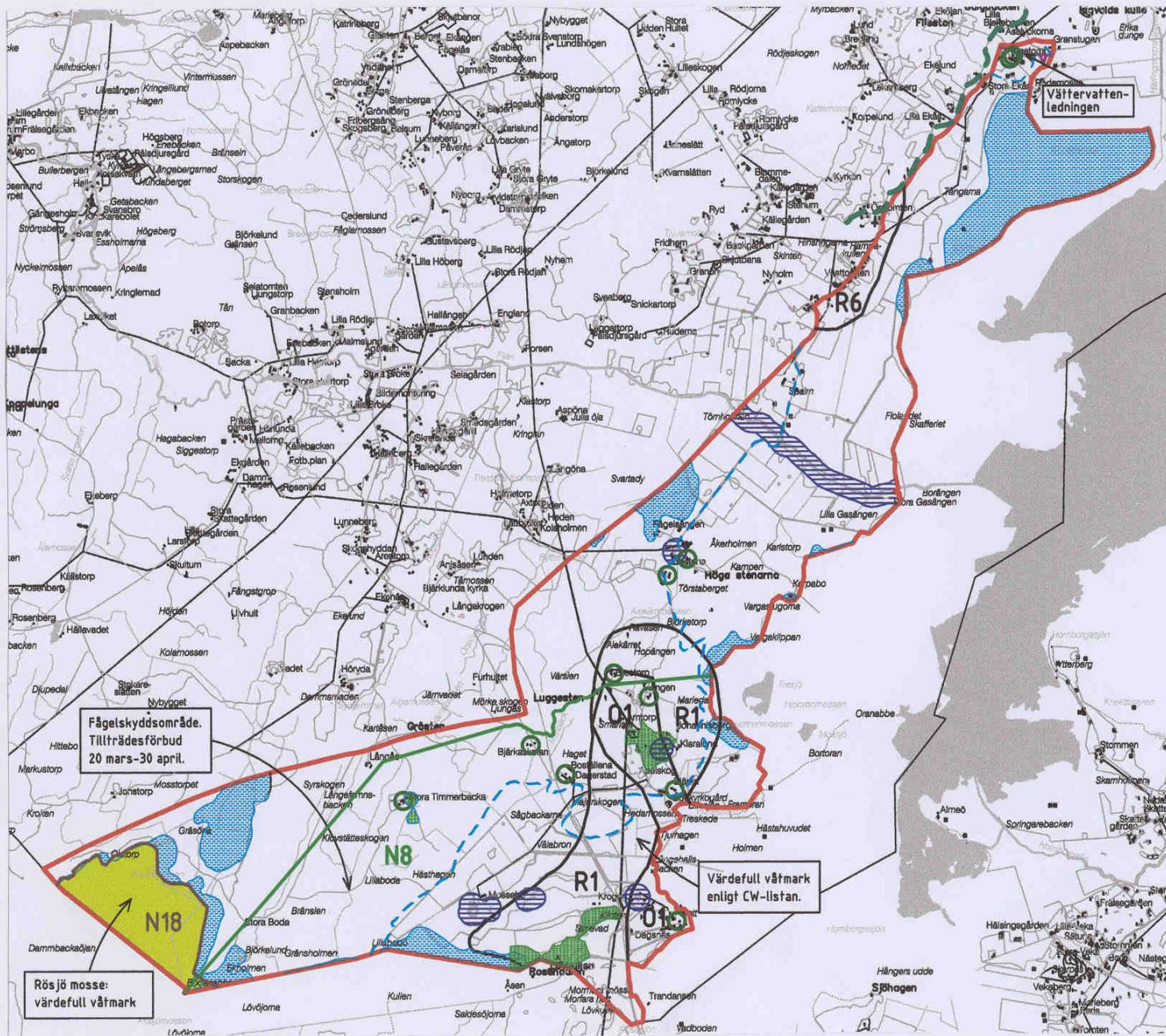
##### Fornlämningar

Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt 2 kap kulturminneslagen. Skyddet gäller också för ett tillräckligt stort skyddsområde kring lämningarna (GPF/GMF 12.5).

##### Ytterligare information:

- Avsnitt N8, N12 och N18 m fl.
- Kultur på väg. Inventering av bevarandevärda vägmiljöer. Länsstyrelsen 1997.

# HORNBORGASJÖN-RÖSJÖMOSSE R7



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>N18</b>	Natura 2000	N18
<b>01</b>	Bjärka-Dagsnäs	01
<b>R1</b>	Bjorum-Dagsnäs-Hornborga: särskilda riktlinjer gäller.	R1
<b>R6</b>	Stenum: särskilda riktlinjer gäller.	R6
	Gräns för fågelskyddsområde	N8
	Gräns för värdefull våtmark enligt cw-listan	GPF/GMF 11.4
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3
	Kulturhistoriskt värdefull väg klass II	GPF/GMF 12.6
	Huvudledning för vatten	GPF/GMF 16.1

Skala 1:60000  
Miljö- och byggnadskontoret 2005

# R8 MÄRSKABÄCKENS DALGÅNG

## Märskabäckens dalgång

### naturmiljö

#### A. Beskrivning

##### Naturmiljö

Märskabäcken bildar tillsammans med några anslutande bäckar ett djupt nedskuret ravinsystem i de finkorniga sedimentära jordlagren. Dess meandrande lopp är typiskt för flera av slättens åar, men dalgången är troligen Skaraborgs vackraste ravin i slättlandskapet. Den är geomorfologiskt och biologiskt intressant, och ett attraktivt utflyktsmål i det i övrigt flacka landskapet. Dalgången sträcker sig ända från E20 till Vänern. Bäckens byter nedströms namn till Öredalsån.

Längs dalgången finns vackra och artrika ängs- och hagmarker t ex vid Brännvinsåsen och Åkedal. Vegetationen är lokalt mycket frodig, och även djurlivet hyser en del skyddsvärda arter. Fågellivet är rikt, och bäver finns längs bäcken.

##### Nabbeborg

Vid dalgången finns den sägenomspunna lämningen Nabbeborg, som tros ha varit en medeltida borg eller annan befast byggnad. Vid arkeologisk provundersökning 1980 hittades tegel från medeltiden.

##### Friluftsliv

Längs dalgångens södra sida går Uddetorpsskolans naturstig Tveta-Nabbeborg.

##### Strandskydd

Strandskydd gäller intill 100 meter från bäcken dvs för nästan hela området (GPF/GMF 11.11).

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2632 och 2703 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

##### E20

Om den planerade nya sträckningen av E20 genomförs, byggs en bro över Märskabäcken mellan Nabbeborg och Stora Tveta, cirka 500 meter väster om L:a Tveta (GPF/GMF 15.2).

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse

Inom området kan i princip ingen ny bebyggelse tillåtas. Undantag kan göras för enklare byggnader för friluftslivets behov.

##### Byggnadsrestriktioner vid järnväg

Ny bebyggelse bör inte lokaliseras närmare museijärnvägen än 50 meter. Om så sker, skall säkerställas att bebyggelsen varken stör eller störs av järnvägstrafiken.

##### Naturmiljö

Dalgångens karaktär, med en kombination av öppna betesmarker och tät sumpskog, skall så långt möjligt bevaras. Mycket stor restriktivitet skall gälla såväl vid omvandling av betesmark till skog som vid slutavverkning. Sådana förändringar bör endast medges eller stödjas där det är

uppenbart att miljön inte påverkas negativt.

##### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

##### Friluftsliv

Oavsett om åtgärder vidtas eller inte kan man räkna med att dalgången blir allt mer attraktiv som rekreativområde för boende i Skara tätort. Det är angeläget att nuvarande vandringsled får finnas kvar, och kanske också förlängas.

##### Ekologiskt känsligt område

Området har hotade livsmiljöer och områden med känslig flora och fauna, och är ekologiskt särskilt känsligt. Icke uppodlade skyddszoner bör finnas längs vattendragen (GPF/GMF 11.12).

##### Ytterligare information:

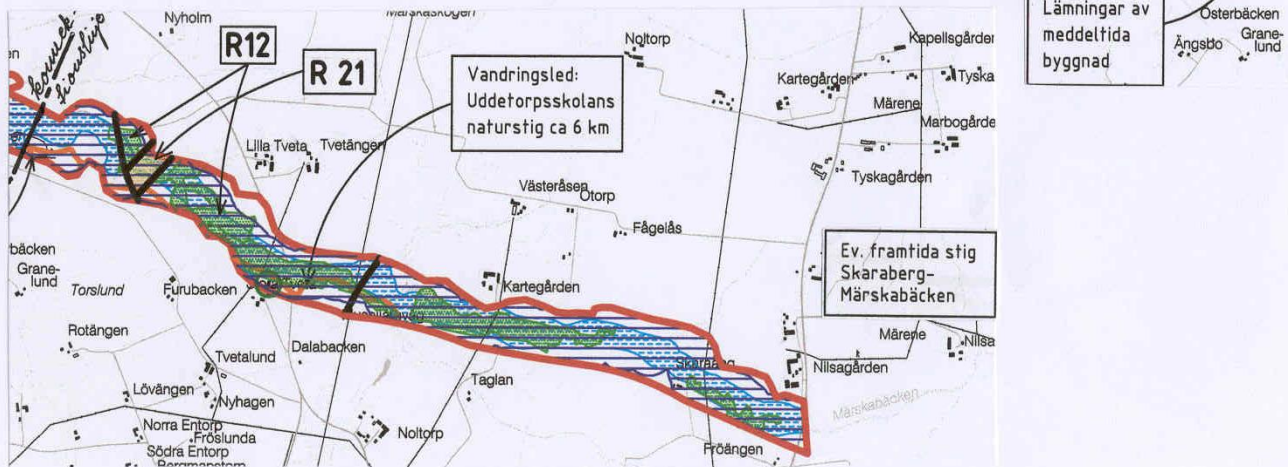
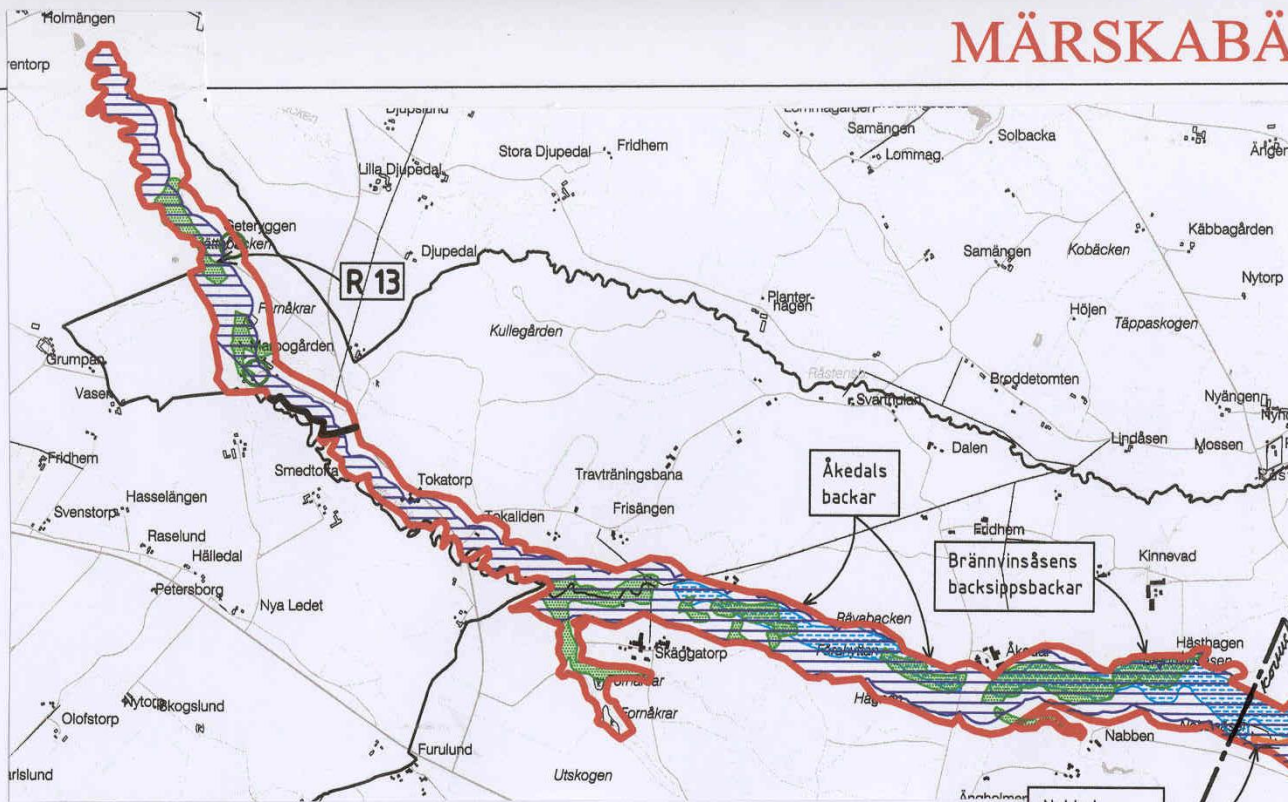
- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.
- Lokaliseringsplan Ny E20 Vårgårda-Holmestad. Vägverket Region Väst juni 1997.



# MÄRSKABÄCKENS DALGÅNG R8

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>R12</b>	Tvetalund: särskilda riktlinjer	R12
<b>R13</b>	Getaryggen: särskilda riktlinjer	R13
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Fornlämning: Nabbeborg	
	Kulturhistoriskt värde- full byggnad	GPF/GMF 12.3
	Vandringsled	GPF/GMF 13.3



Skala 1:30000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

## Flian vid Tveta; naturmiljö

### A. Beskrivning

#### Odlingslandskap

Området är en flack slättbygd, genomskuren av Flians å-ravin med några sidoraviner. Ravinerna har efter meandering och skred en säregen och märklig karaktär, med artrik och mångformig vegetation. Området är ytterområde till Resvilles by (i Lidköpings kommun) som har anor från medeltiden.

Området är hänsynsområde i länsstyrelsens program för odlingslandskapets natur- och kulturvården 1992 och 1996 (GPF/GMF 11.6).

#### Kraftverksmiljöer

Vattenkraften i Flian har genom tiderna utnyttjats i en rad kvarnar. Inom området finns resterna av Forssa-Slugga kvarn samt Staka kraftverk. Vid Forssa-Slugga har det funnits en kvarn sedan 1500-talet. Dammanläggningen är raserad, men en kvarnbyggnad från 1800-talet finns kvar liksom en kulturhistoriskt värdefull mjölnarbostad från början av 1800-talet. Staka kraftverk är byggt 1934, och är i drift. Kraftverksbyggnaden är i tegel, med gavelpartier i lätt klassicerande stil.

#### Riksintresse

I Lidans vattensystem, som Flian ingår i, finns värdefulla öring- och kräftbestånd.

Området är av riksintresse för naturvården (GPF/GMF 11.1).

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2598 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse

Intill 100 meter från Flians strandlinje gäller strandskydd. Det betyder bl a att mycket särskilda skäl krävs för att få uppföra helt ny byggnad. Inte heller får andra åtgärder vidtas som hindrar eller försvårar ett allemansrättsligt nyttjande av strandområdet (GPF/GMF 11.11).

Utanför strandskyddsområdet skall sådana ny-, om- och tillbyggnader medges som med sin placering och utformning är anpassade till platsens förutsättningar. Byggnader skall i enlighet med PBL kap 3 vara lämpligt utformade och placerade. Det skall t ex gå att ordna avlopp, vattenförsörjning och tillfart på ett ur allmän synpunkt godtagbart sätt.

#### Naturmiljö av riksintresse

Med stöd av miljöbalkens 3 kap 6 § skall området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan hota naturmiljön. Sådana åtgärder får inte vidtas, och skall inte heller medges. Enligt riktlinjerna för riksintresset kan områdets naturvården hotas på flera olika sätt. Vattenföretag, schaktning eller andra företag som skadar ytformerna, täkt, vattenförorening,

bebyggelse och igenplantering av betesmark är exempel på sådana hot. Bevarandet av det varierade odlingslandskapet kräver fortsatt hävd. Särskilda punktinsatser för öringen kan krävas.

#### Ekologiskt känslig miljö

En icke uppodlad skyddszon bör finnas mellan ån och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.





#### Markradon

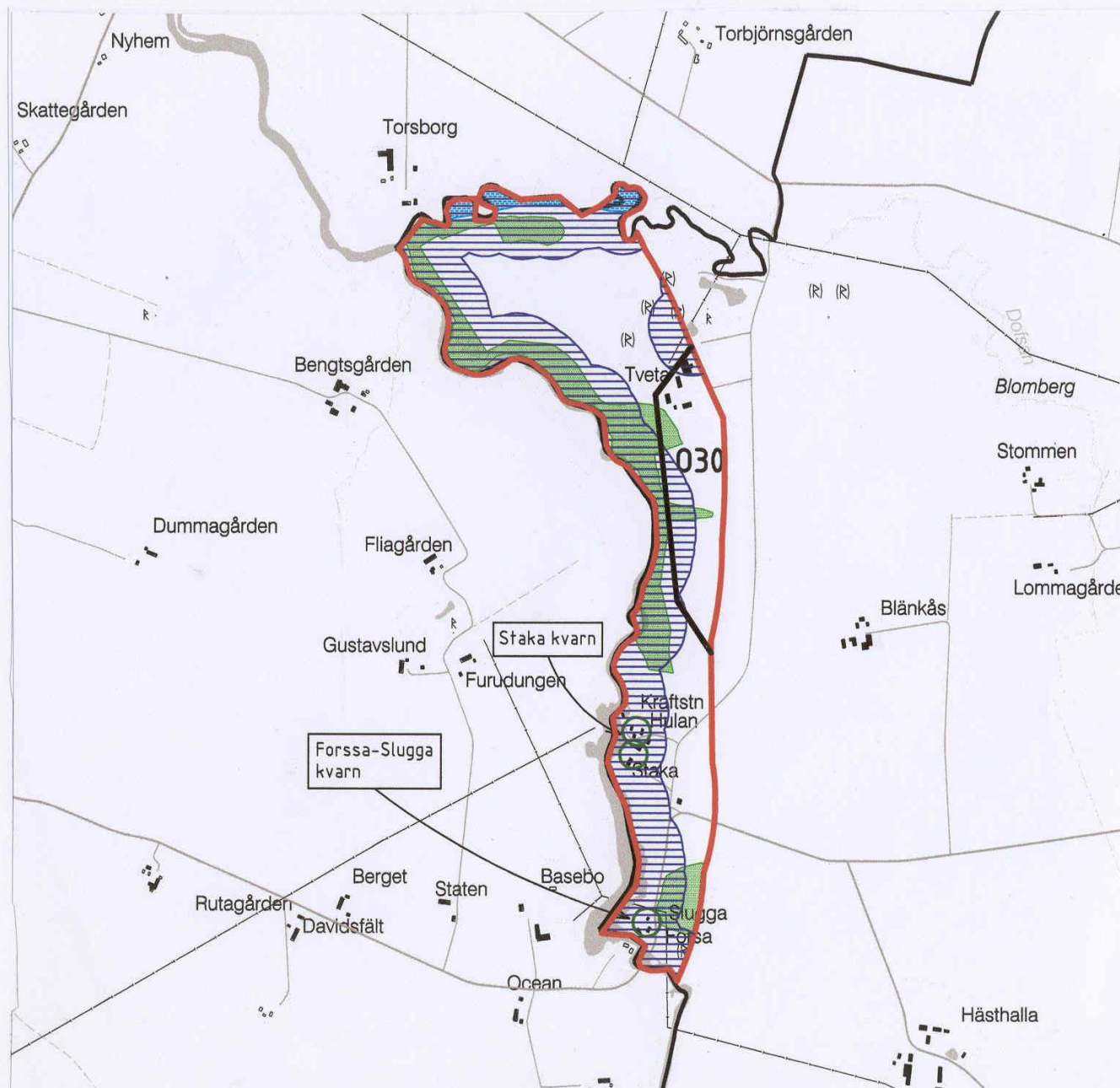
Området är lågriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Ytterligare information:

- Skara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs länsmuseum 1983.
- Hornborgasjöns restaurering. Inverkan på strömfall i Flian nedströms Hornborgasjön. Inspektionsrapport 1991.
- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvården i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>030</b>	Skallmejas omgivning- ar-särskilda riktlinjer	030
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Kulturrehistoriskt värde- full byggnad	GPF/GMF 12.3



Skala 1:15000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R10 HÄNDENE

## Händene kulturlandskap

### A. Beskrivning

#### Odlingslandskap

Området är en lantbruksbygd runt Händene by, i söder genomskuren av Dofsans å-ravin med några sidoraviner. Landskapet är i huvudsak öppet och flackt, vilket är en viktig förutsättning för att kunna uppleva den ännu relativt täta kyrkbyn.

Området är hänsynsområde i länsstyrelsens program för odlingslandskapets natur- och kulturvärden 1992 och 1996 (GPF/GMF 11.6).

Beträffande Händene kyrkby se O5.

#### Händenetorp

Händenetorp är en välvårdad gårdsanläggning vars 1930-talskaraktär är mycket välbevarad, både i helhet och detaljer. Gårdsmiljön är ett mycket fint prov på mindre gårdars bebyggelse från den tiden på slätten, måttfullt kompletterad efterhand. Gården uppmärksammas i Västergötlands museums m fl bebyggelsehistoriska inventering 2004 "Gårdar i Västergötland".

#### Strandskydd

Intill 100 meter från Dofsans strandlinje gäller strandskydd. Det betyder bl a att mycket särskilda skäl krävs för att få uppföra helt ny byggnad.

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 184 och väg 2614 gäller byggnadsförbud intill 30 respektive 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse

Viss restriktivitet skall gälla för nybyggnader annat än för jordbrukets, naturvårdens och friluftslivets behov. Dock skall sådana ny-, om- och tillbyggnader medges som med sin placering och utformning är anpassade till platsens förutsättningar. Byggnader skall i enlighet med PBL kap 3 vara lämpligt utformade och placerade. Det skall t ex gå att ordna avlopp, vattenförsörjning och tillfart på ett ur allmän synpunkt godtagbart sätt.

Inom områdets östra och södra delar gäller något starkare restriktioner, se O40 och R20.

#### Kulturlandskap

Landskapets karaktär skall så långt möjligt bevaras. Omvandling av åkermark till skog eller energiskog bör inte medges. Impedimentmark innehåller ofta fornlämningar eller utgör skyddsvärda biotoper, och bör förändras varsamt. För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller bestämmelser om biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

#### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Ekologiskt känslig miljö

En icke uppodlad skyddszon bör finnas mellan Dofsan och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.

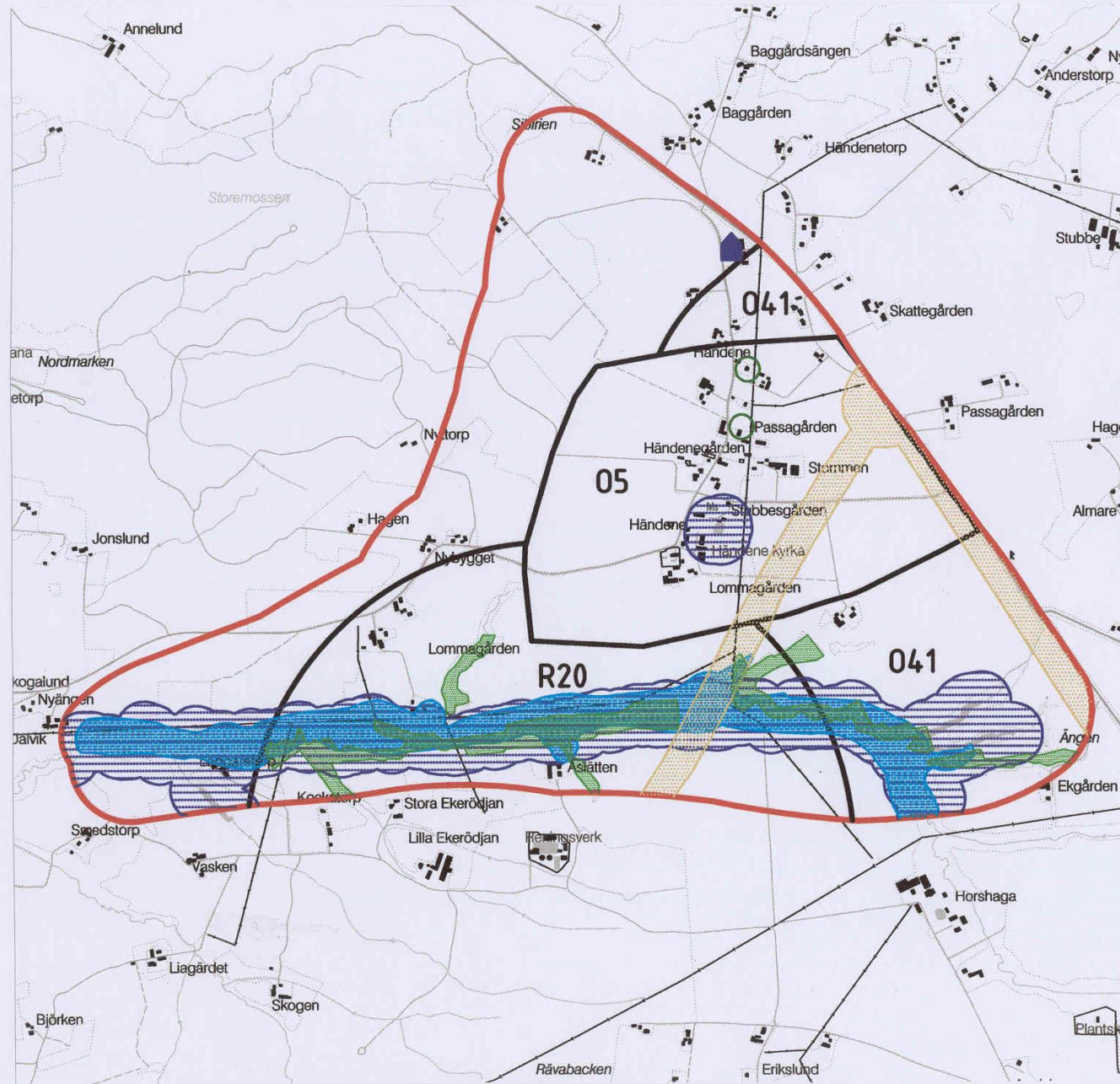
#### Vägnät

Området berörs av planerad ny sträckning av E20, se R21.

#### Ytterligare information:

- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Berglund. Underlag till MKB E20, delområden Lundsbrunn/Ledsjö, Händene och Stora Källtorp/Västra Gerum. Rapport 1994:5. Skaraborgs länsmuseum.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.
- Lokaliseringsplan ny E20 Vårgårda-Holmestad. Vägverket Region Väst juni 1997.
- Gårdar i Västergötland – en bebyggelsehistorisk översikt. Västergötlands museum m fl 2004.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt



Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>05</b>	Händene by	05
<b>041</b>	Tätortsnära område med bebyggelsetryck	041
<b>R20</b>	Skara reningsverk, skyddsområde. Särskilda riktlinjer gäller.	R20
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Reservat för ombyggnad av Rv 49	R 21
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3
	Kulturhistoriskt värdefull gård: Händenetorp	GPF/GMF 12.3

Skala 1:20000  
Miljö- och byggnadskontoret 2005

## Brunsbos kulturlandskap

### A. Beskrivning

#### Odlingslandskap

Området är en herrgårds- och bondebygd belägen på en ganska bred ändmorän som höjer sig över Skaraslätten. Dess västra del (Järnsysslaåsen) är öppen med stora åkrar och betesmarker medan den östra delen domineras av Brunsboäng och skogsmark. Inom naturreservatet finns ett av landets bästa exempel på lämningar från ett forntida odlingslandskap.

Området är hänsynsområde i länsstyrelsens bevarande- och åtgärdsprogram för landskapets natur- och kulturvärden 1992 och 1996 (GPF/GMF 11.6).

En närmare beskrivning av områdets västra delar finns i avsnitt O15. Beträffande Brunsboäng naturreservat, se N6.

#### Riksintresse

Hela området är av riksintresse för naturvärden. Större delen är av riksintresse även för kulturminnesvärden (GPF/GMF 11.1, 12.1).

#### Byggnadsförbud vid väg

För E20 och väg 2739 gäller byggnadsförbud intill 30 respektive 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### Vindkraftverk

1998-99 uppfördes ett vindkraftverk strax norr om Lundsbergs kulle. Verkets navhöjd är 65 m och dess effekt 6-700 kW.

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse

Ny bebyggelse skall i princip inte medges. Undantag kan göras för nytillskott som till utseende och placering uppenbart ansluter till områdets bebyggelsetradition, men det måste prövas från fall till fall. Inom område N6, O15 och Ö1 gäller särskilda riktlinjer.

Hur stort skyddsområde som krävs kring vindkraftverket är svårbedömt. Särskild prövning krävs av bullersituationen. Som riktvärde bör nya bostäder undvikas inom 500 meter från verket. Inom säkerhetsavståndet 200 meter får inga bostäder, eller andra lokaler där människor stadigvarande vistas, förekomma.

#### Natur- och kulturmiljö av riksintresse

Med stöd av miljöbalkens 3 kap 6 § skall området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan hota naturmiljön. Sådana åtgärder får inte vidtas, och skall inte heller medges. Enligt riktlinjerna för riksintresset kan områdets naturvärden påverkas negativt av igenväxning och igenplantering av åker- och betesmark, borttagning av stengårdsgårdar, odlingsrösen, åkerholmar mm samt täkt, schaktning eller andra ingrepp som skadar ytformerna. Fortsatt landskapsvård krävs.

### Skog

Även vid avverkning, nyplantering och andra åtgärder i skogsmark kan särskild hänsyn komma att krävas till riksintresset.

### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

### Fornlämningar

Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt 2 kap kulturminneslagen. Om sådana påträffas skall man iaktta vad som stadgas i 2 kap 4-6 & 10-14 §§. Skyddet gäller också för ett skyddsområde runt fornlämningarna (GPF/GMF 12.5).







### Vägnät

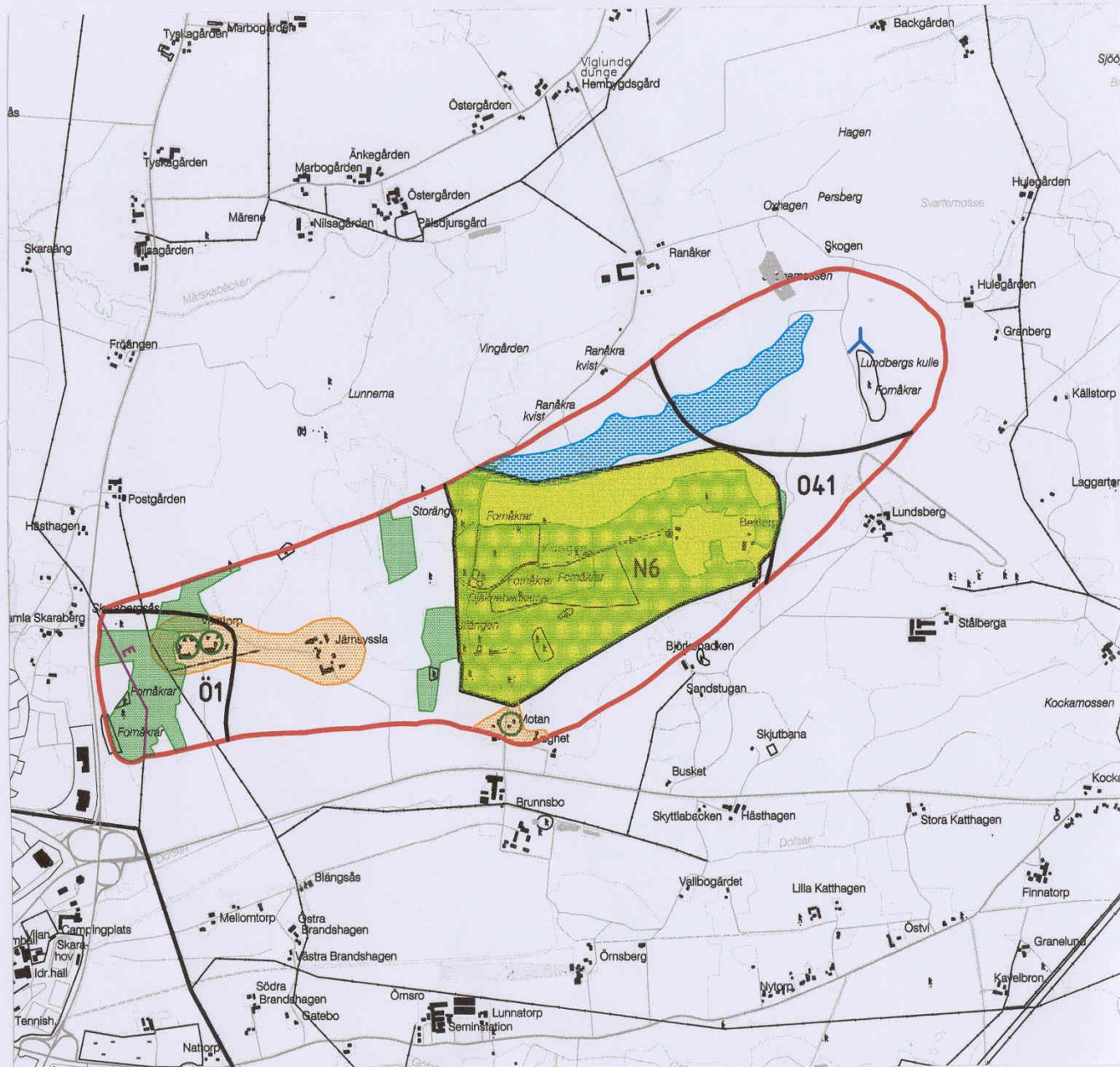
Området berörs av planerad ombyggnad av Rv49, eftersom nuvarande utfarter mot Rv49 då kommer att stängas. Läs mer om detta i O15 och R21.

#### Ytterligare information:

- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Berglund-Nilson. Kulturhistorisk förstudie av Järnsyssla/Brunsbos. Rapport 1994:3, Skaraborgs länsmuseum.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>Ö1</b>	Skara tätort: fördjupad översiktsplan skall upprättas	Ö1
<b>N6</b>	Naturresevat Brunsböäng	N6
<b>015</b>	Järnsyssla, Västtorp, Brunsbö	015
<b>041</b>	Tätortsnära område med bebyggelsetryck	041
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Värdefull bebyggelse- miljö	GPF/GMF 12.2
	Kulturhistoriskt värde- full byggnad	GPF/GMF 12.3
	Huvudledning för elektricitet	GPF/GMF 16.3
	Vindkraftverk	GPF/GMF 16.4



Skala 1:25000  
Miljö- och byggnadskontoret 2005

## Tvetalund odlingslandskap

### A. Beskrivning

#### Odlingslandskap

Området är en välbevarad och representativ odlingsbygd med åkrar och barrskogar på ganska sandiga och magra marker. Märskabäcken och några anslutande mindre bäckar har skurit ner djupa raviner i den lösa jorden. Den sk Pingstavallen strax väster om Stora Tvetå, som ligger på en vacker platå mellan två raviner, är ett utflyktsmål med gamla traditioner.

Området är hänsynsområde i länsstyrelsens program för odlingslandskapets natur- och kulturvärden 1992 (GPF/GMF 11.6).

#### Friluftsliv

Cykelleden Sverigeleden följer väg 703 genom området. Längs Märskabäckens södra sida löper Uddetorpsskolans naturstig Tvetå-Nabbeborg.

#### Strandskydd

Intill 100 meter från Märskabäcken gäller strandskydd (GPF/GMF 11.11).

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2703 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse och landskap

Utanför strandskyddsområdet skall sådana ny-, om- och tillbyggnader medges som är anpassade till platsens förutsättningar och med sin placering och utformning inte i nämnvärd grad påverkar landskapets karaktär negativt.

Landskapets karaktär bör så långt möjligt bevaras, och omvandling av åkermark till skog eller energiskog undvikas.

#### Byggnadsrestriktioner vid järnväg

Ny bebyggelse bör inte lokaliseras närmare museijärnvägen än 50 meter. Om så sker skall säkerställas att bebyggelsen varken kommer att störa eller störas av järnvägstrafiken.

#### Natur

För Märskabäckens dalgång gäller även riktlinjerna i avsnitt R8.

#### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Ekologiskt känslig miljö

En icke odlad skyddszon bör finnas mellan Märskabäcken och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.

#### Vägnät

Området berörs av planerad ny sträckning av E20. Det senaste förslaget (juni 1997) skulle innebära att en bro byggs över







Märskabäcken i områdets västra del. Läs mer i R21.

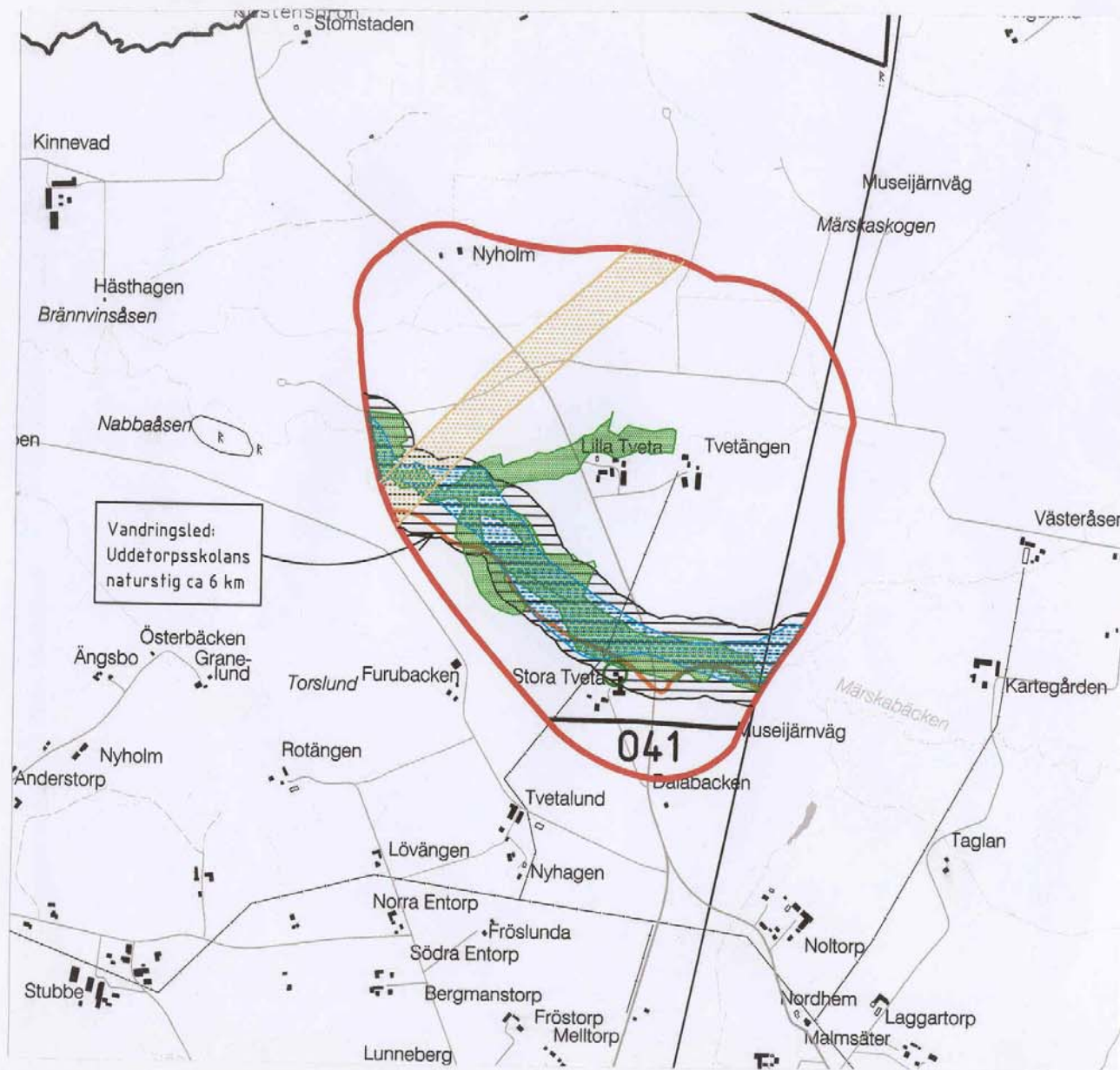
#### Ytterligare information:

- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.
- Lokaliseringsplan ny E20 Vårgårda-Holmestad. Vägverket Region Väst juni 1997.



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>041</b>	Tätortsnära område med bebyggelsetryck: särskilda riktlinjer gäller	041
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Reservat för ombyggnad av Rv 49	R 21
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3
	Vandringsled	GPF/GMF 13.3



Skala 1:15000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R13 GETARYGGEN

---

## Getaryggen odlingslandskap

### A. Allmän beskrivning

#### Odlingslandskap

Området är del av området Djupedal-Getaryggen, som till större delen ligger i Götene kommun. Som helhet är det en välbevarad och representativ odlingsbygd med rötter i medeltiden. Märskabäcken har skurit en djup ravin i den sandiga jorden. Området är hänsynsområde i länsstyrelsens program för odlingslandskapets natur- och kulturvärden 1992 och 1996 (GPF/GMF 11.6).

#### Strandskydd

Intill 100 meter från Märskabäcken gäller strandskydd (GPF/GMF 11.11).

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2632 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

---

#### Bebyggelse och landskap

Utanför strandskyddsområdet skall sådana ny-, om- och tillbyggnader medges som är anpassade till platsens förutsättningar och med sin placering och utformning inte i nämnvärd grad påverkar landskapets karaktär negativt.

Landskapets karaktär bör så långt möjligt bevaras, och omvandling av åkermark till skog eller energiskog undvikas.

#### Natur

För Märskabäckens dalgång gäller särskilda riktlinjer enligt avsnitt R8.

#### Markradon

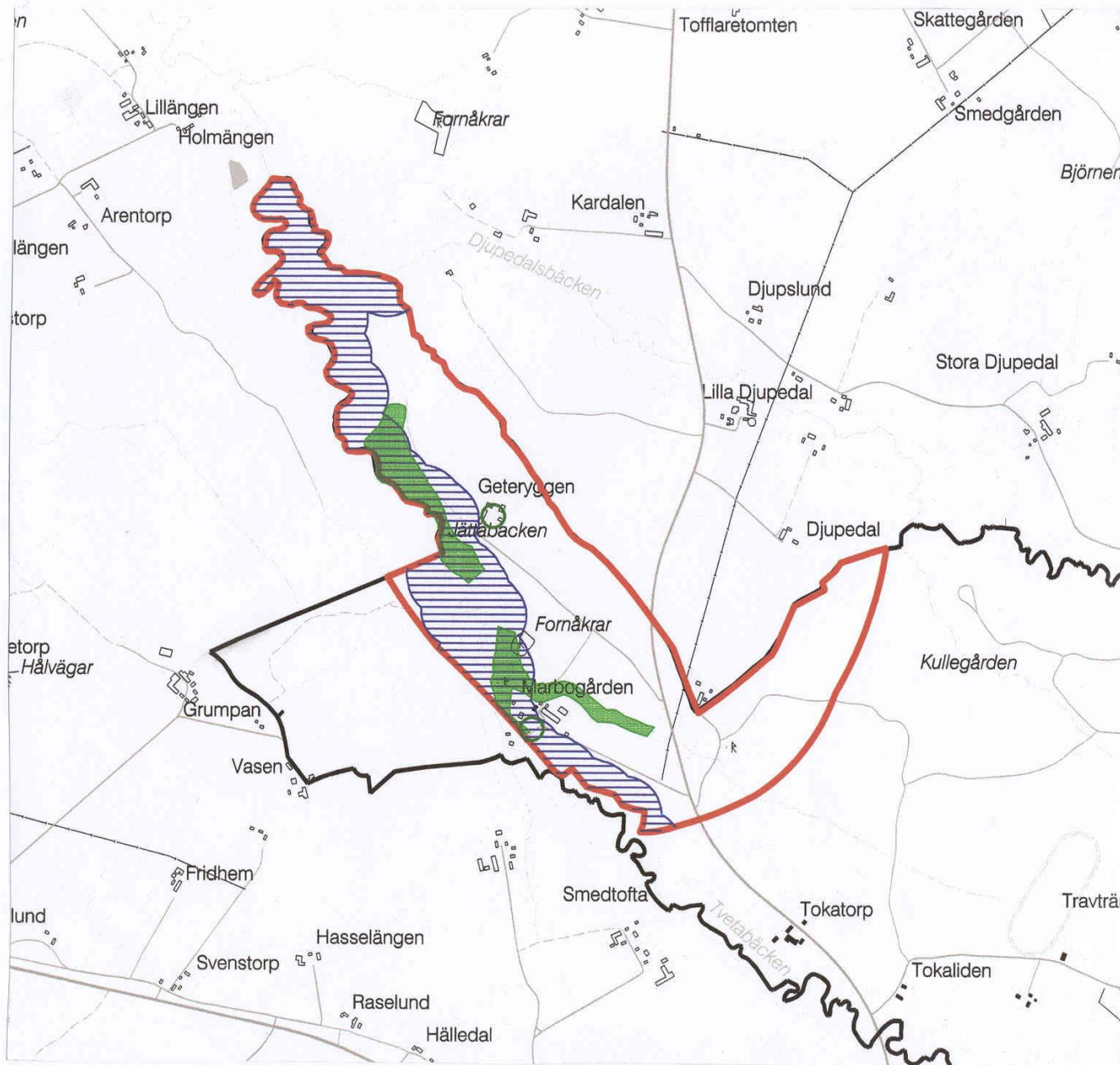
Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Ekologiskt känslig miljö




En icke odlad zon bör finnas mellan bäcken och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.

#### Ytterligare information:

- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd intill 100 m från Märskabäcken	GPF/GMF 11.11
	Kulturarhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3

Skala 1:15000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R14 SKÅNINGSS-ÅSAKA

## Skånings-Åsaka

### natur- och kulturlandskap

#### A. Beskrivning

##### Geologi och riksintresse

Skånings-Åsakaåsen har stort geologiskt intresse. Den är en komplext uppbyggd ändmorän i den mellansvenska israndzonen, och utgör dessutom ett tilltalande inslag i landskapsbilden. Hela området är av riksintresse för naturvården (GPF/GMF 11.1).

##### Kulturmiljö

Området är ett medeltida och välbevarat odlingslandskap som höjer sig över slätten. Socknen omtalas på 1300-talet som "Asaka" vilket troligen är en sammansättning av orden ås och hake. Skånings syftar på häradsnamnet.

Områdets västra del utgörs av öppna marker, med betesmark på de steniga arealerna samt åkrar både på åsen och på slätten nedanför. De östra delarna inrymmer mest skogsmark, men t ex vid Munstorp finns även betesmarker och åkrar med tilltalande och ursprunglig landskapsbild. Inom området finns ett stort antal kända fornlämningar.

##### Odlingslandskap

Området är hänsynsområde i länsstyrelsens program för odlingslandskapets

natur- och kulturvården 1992 och 1996 (GPF/GMF 11.6).

##### Natura 2000

Munstorps ekhage ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 (GPF/GMF 11.10)

##### Kolerakyrkogård

I områdets södra del finns en kolerakyrkogård från en epidemi 1834.

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2736, 2740 och 2742 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse

Viss restriktivitet skall gälla för bebyggelse framför allt i områdets västra delar. Dock skall sådana ny-, om- och tillbyggnader medges som i placering och utformning ansluter till äldre byggnadstraditioner och därför inte i nämnvärd grad påverkar landskapsbilden negativt. I områdets östra delar är landskapet betydligt mindre känsligt för ny bebyggelse. För område O18 gäller särskilda riktlinjer.

##### Naturmiljö av riksintresse

Med stöd av miljöbalkens 3 kap 6§ skall området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan hota naturmiljön. Sådana åtgärder får inte vidtas, och skall inte heller medges. Enligt riktlinjerna för riksintresset kan områdets geologiska värden i första hand hotas av skogsplante-

ring (i de västra delarna), täkt, schaktning och andra åtgärder som skadar terrängformerna eller stör upplevelsen av dem. Olämpligt placerad bebyggelse kan också påverka naturvärdena negativt.

##### Skog

Även vid avverkning, nyplantering och andra åtgärder i skogsmarken kan särskild hänsyn komma att krävas till riksintresset.

##### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).








##### Fornlämningar

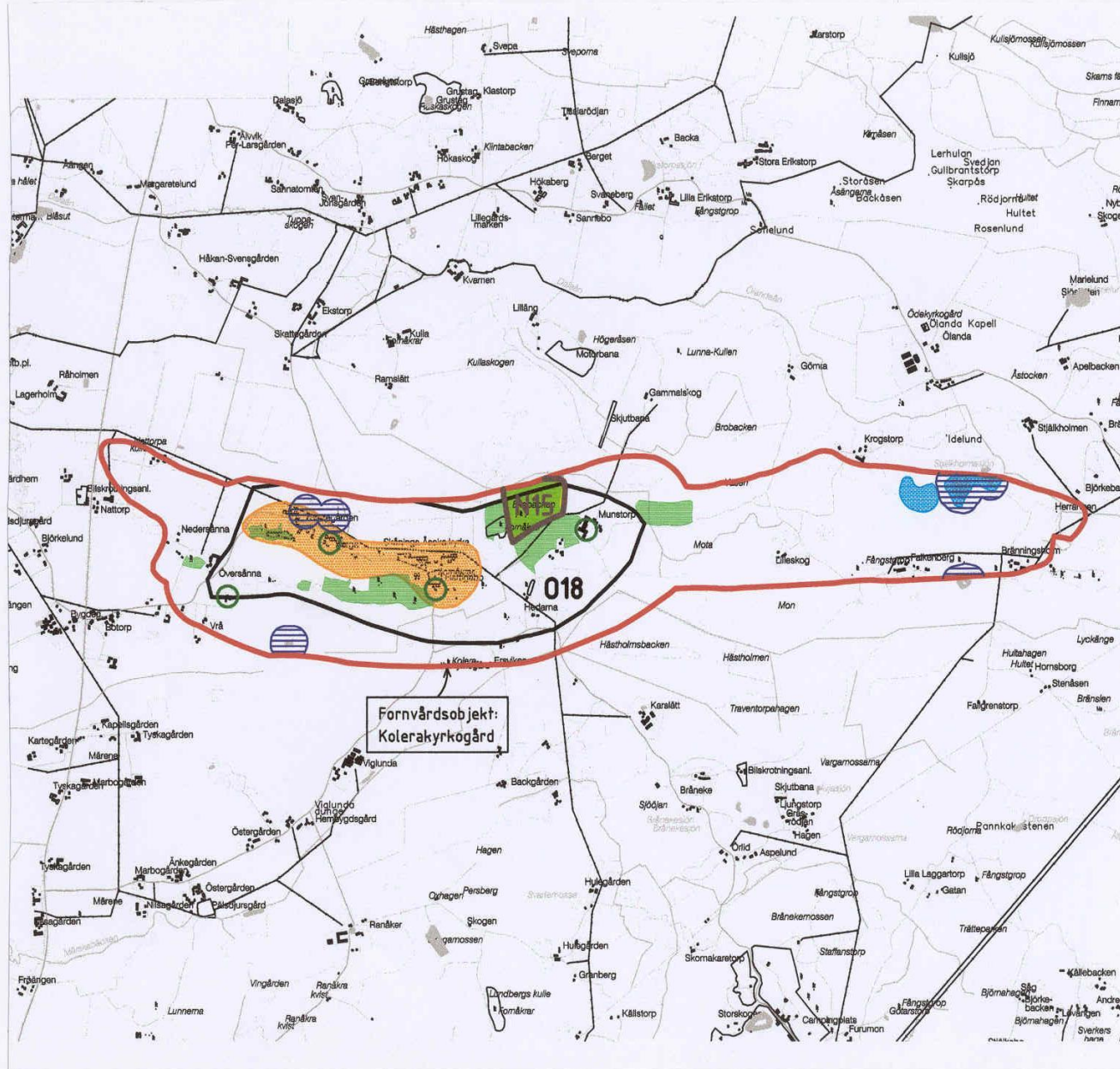
Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt 2 kap kulturminneslagen. Om sådana påträffas skall man iaktta vad som stadgas i 2 kap 4-6 & 10-14 §§. Skyddet gäller också för ett skyddsområde runt fornlämningarna (GPF/GMF 12.5).

#### Ytterligare information:

- Beslut om områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv i Skaraborgs län. Naturvårdsverket den 8 februari 1988.
- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvården i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Natura 2000	N15
	Skånings-Åsaka kyrko- & bebyggelsemiljö	018
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Värdefull bebyggelsemiljö	GPF/GMF 12.2
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3



Skala 1:40000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R15 LEDSJÖ-VÄTTLÖSA-ISTRUM-LERDALA

## Ledsjö - Vätzlösa – Istrum - Lerdala fornlämningssmiljö

### A. Beskrivning

#### Järnframställningsplatser

En ”lågteknisk järnframställningsplats” var närmiljön kring blästerugnar, slaggvarp mm där rödjord, sjö- eller myrsmalm förädlades till järn. Dessa platser brukades i allmänhet från intilliggande bondebygder under järnålder, medeltid och i vissa trakter ända fram till 1800-talet.

Väster om Lerdala finns en av Skaraborgs största och mest koncentrerade samling av platser för forntida lågteknisk järnframställning. Området ligger i en övergångszon mellan Klyftamons skogsområde och jordbruksbygderna söder därom. Större delen av området ligger i Götene kommun, men det sträcker sig också in i Skövde och Skara kommuner.

Totalt har drygt ett hundratal platser för järnframställning påträffats. Här finns lämningar av blästerugnar, kolningsgropar, slaggvarp, härdar mm. Några av dem har kunnat dateras till århundradena runt år 1000 dvs vikingatid och tidig medeltid.

Inom området finns även forntida fångstgropar, gränsstenar och stensträn-

gar. Hela området är av riksintresse för kulturminnesvården (GPF/GMF 12.1).

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2746 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Fornlämningssmiljö av riksintresse

Med stöd av miljöbalkens 3 kap 6 § skall området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan hota riksintresset. Sådana åtgärder får inte vidtas och kommer inte heller att medges.

Fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt 2 kap kulturminneslagen. Om sådana påträffas skall man iaktta vad som stadgas i 2 kap 4-6 & 10-14 §§. Skyddet gäller också för ett tillräckligt stort skyddsområde runt fornlämningarna.

#### Bebyggelse och markanvändning

Riksintresset innebär inget generellt hinder för ny-, till- eller ombyggnader eller annan ändrad markanvändning. Däremot krävs mycket stor varsamhet vid markarbeten så att inga framställningsplatser eller andra fornlämningar skadas. Man skall också vara medveten om att fornlämningarnas närmaste omgivning, samt eventuella samband mellan dem, kan vara känsliga för förändringar.

I tveksamma fall skall samråd ske med Skara kommun, Västergötlands Museum eller länsstyrelsen.

#### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Kraftledningar





Genom området löper två större högspänningsledningar (400 kV). I avvaktan på mer forskning om elektromagnetiska fälts eventuella inverkan på människor och djur bör en försiktighetsprincip gälla. Byggnad där människor stadigvarande vistas bör inte förläggas närmare ledningarna än 100 meter. Samråd med ledningsinnehavaren skall ske om detta mått underskrids.

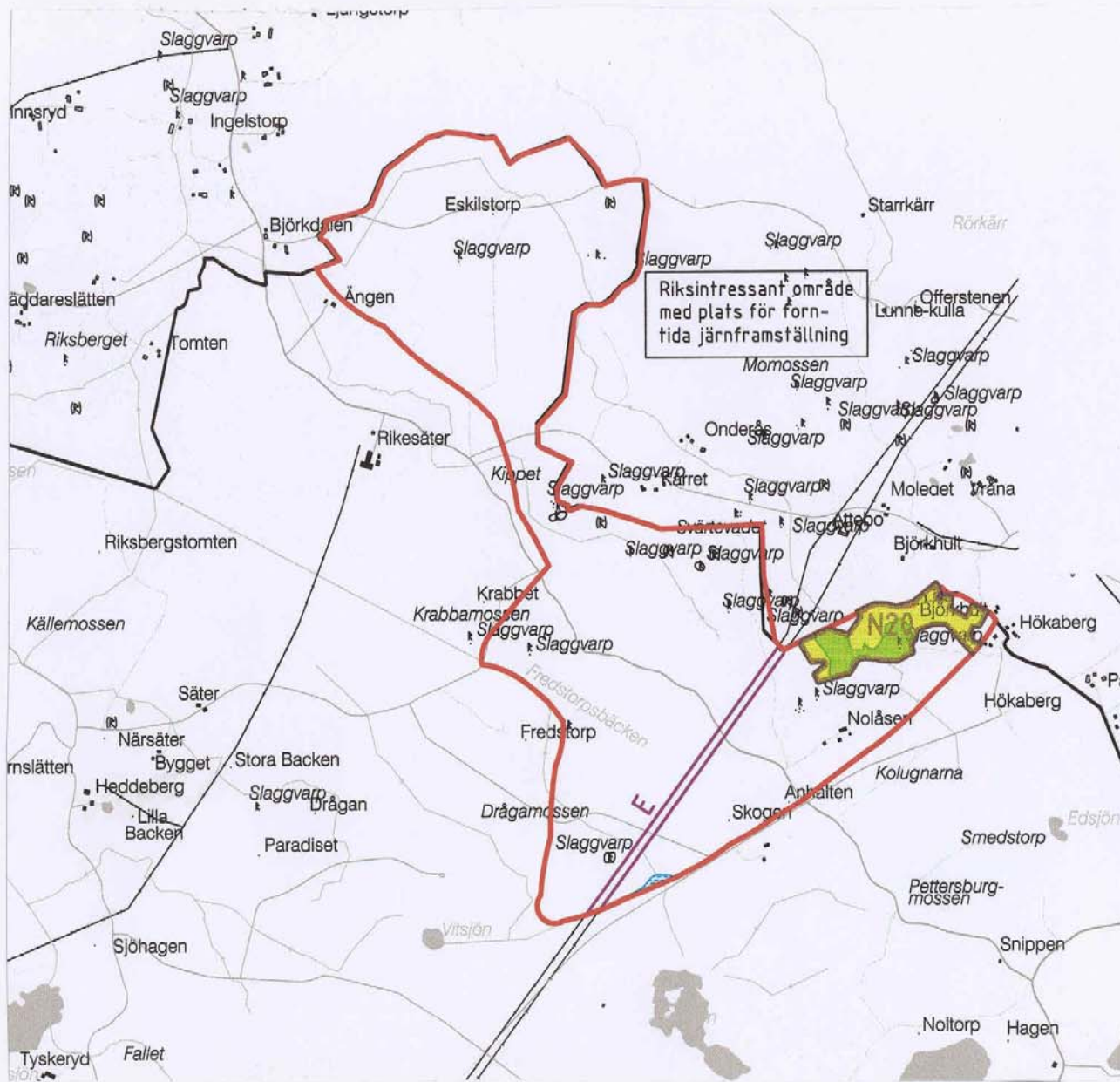
#### Ytterligare information:

- Beslut om revidering av värdetexter för områden i Skaraborgs län av riksintresse för kulturminnesvården. Riksantikvarieämbetet 27 augusti 1996.
- Elsäkerhetsverket  
<http://www.elsakerhetsverket.se/>

# LEDSJÖ-VÄTTLÖSA-ISTRUM-LERDALA R15

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Natura 2000	N20
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Huvudledning för elektricitet	GPF/GMF 16.3



Skala 1:20000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R16 SANDURFÄLT ISTRUM

## Istida deltabildning norr om Istrum naturmiljö

### A. Beskrivning

#### Geologi och riksintresse

Området inrymmer ett sk sandurfält som bildades i slutet av istiden. Fältet har bildats i ett delta som sannolikt byggdes upp över vattenytan. Det finns en tydlig rännmorfologi dvs spår av hur vattenströmmar rann i deltat för ca 10.000 år sedan. Rännor kan följas västerut fram mot kommungränsen. I väster är rännorna djupare, och ofta fyllda av bäckar eller myrmarker.

Området är ett av regionens bästa exempel på sandurfält. Det har stort geovetenskapligt värde speciellt för tolkningen av var kustlinjen tidigare gått. Läget i närheten av den omdiskuterade tappningslokalen av den Baltiska issjön vid Nordbillingen bidrar till områdets höga värde.

Hela området är av riksintresse för naturvärden (GPF/GMF 11.1).

#### Övrigt

Huvuddelen av området är idag skogsmark. Talrika odlingsrösen vittnar emellertid om att markerna tidigare varit uppodlade.

Vitsjön, i området sydligaste del, är en liten näringsfattig brunvattensjö som omges av en gungflymatta av vitmossa. Sjön och dess omgivningar har, även efter senare års avverkningar, en särpräglad karaktär av orördhet och ödslighet som är väl värd att slå vakt om.

### B. Riktlinjer

#### Naturmiljö av riksintresse

Med stöd av miljöbalkens 3 kap 6 § skall området skyddas mot åtgärder som påtagligt kan hota naturmiljön. Sådana åtgärder får inte vidtas, och skall inte heller medges. Enligt riktlinjerna för riksintresset kan områdets geologiska värden i första hand hotas av täkt, schaktning och andra åtgärder som skadar terrängformerna eller stör upplevelsen av dem. Olämpligt placerad bebyggelse kan också påverka naturvärdena negativt.

#### Bebyggelse och markanvändning

Riksintresset innebär inget generellt hinder mot ny-, till- eller ombyggnader eller annan ändrad markanvändning. Däremot skall stor varsamhet iakttas, framför allt vid markarbeten, så att inte spåren av istidsdeltat skadas.

I tveksamma fall skall samråd kring åtgärderna ske med Skara kommun eller länsstyrelsen.

#### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon. Viss försiktighet bör gälla i områdets östra delar som gränsar till högriskområde (GPF/GMF 9.4).



#### Ytterligare information:

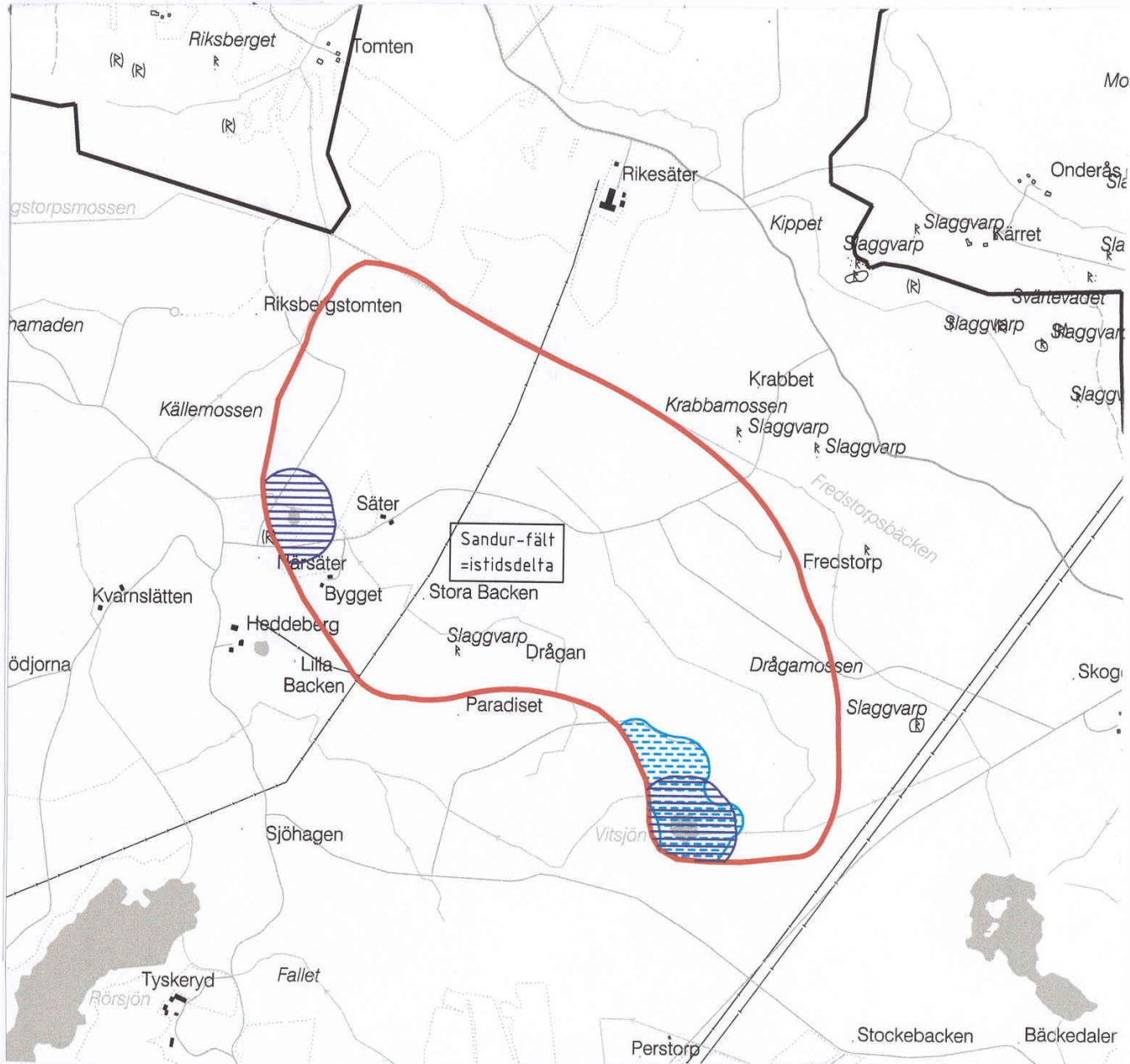
- Persson, B. Översiktlig inventering av Skara kommunblock 1972.
- Strömberg, Bo 1969. Den mellansvenska israndzonen. Översiktlig naturvårdsinventering med hänsyn till kvartärgeologiska – naturgeografiska värden. Stockholms universitet, naturgeografiska institutionen, forskningsrapport 6.
- Bevarande- och Åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1992.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1996.



# SANDURFÄLT ISTRUM R16

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11



Skala 1:15000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R17 ÅSÄNGARNA-SKARPÅS-HULTET

---

## Åsängarna, Skarpås

## och Hultet

## ängs- och hagmark

### A. Beskrivning

---

#### Kulturlandskap

Området motsvarar område 61 i länsstyrelsens inventering av ängs- och hagmarker 1989. Det ligger norr om Ölanda på en långsträckt åsrygg, och omges av åker i söder och skog i norr. Landskapet är mosaikartat med hagmarker som tidigare varit äng, betesmark eller gammal åker. Området är ganska tätt bevuxet med ek, björk, hassel och en. Det är varierat, artrikt och välhävdad. Dess värdefullaste delar finns i de sydvända sluttningarna. Det har en tilltalande landskapsbild med relativt stort värde för friluftslivet. Att det består av ett relativt stort sammanhängande område förhöjer värdet.

För området föreslogs enligt 1977 års kommunöversikt särskilda restriktioner med hänsyn till landskapsbilden och det geologiska intresset. Området ingår enligt 1984 års naturvårdsprogram i ett större område med mycket högt naturvärde.

Området har tidigare bestått av flera mindre torpställen med lövbevuxna ängar, betesmarker och åkrar. Odlingsrösen och husgrunder finns ännu kvar.

### B. Riktlinjer

---

#### Bebyggelse

Ny bebyggelse, bortsett från jordbrukets behov, skall inte medges inom ängs- och hagmarkerna. Eventuella ekonomibygnader skall placeras och utformas med stor omsorg om den värdefulla landskapsbilden.

#### Kulturlandskap

Landskapets karaktär skall så långt möjligt bevaras. Omvandling av ängs- och hagmark till skog eller energiskog skall inte medges. För stengårdsgårdar, alléer, åkerholmar, odlingsrösen mm gäller bestämmelserna om biotopskydd enligt miljöbalken 7:11 (GPF/GMF 11.13).

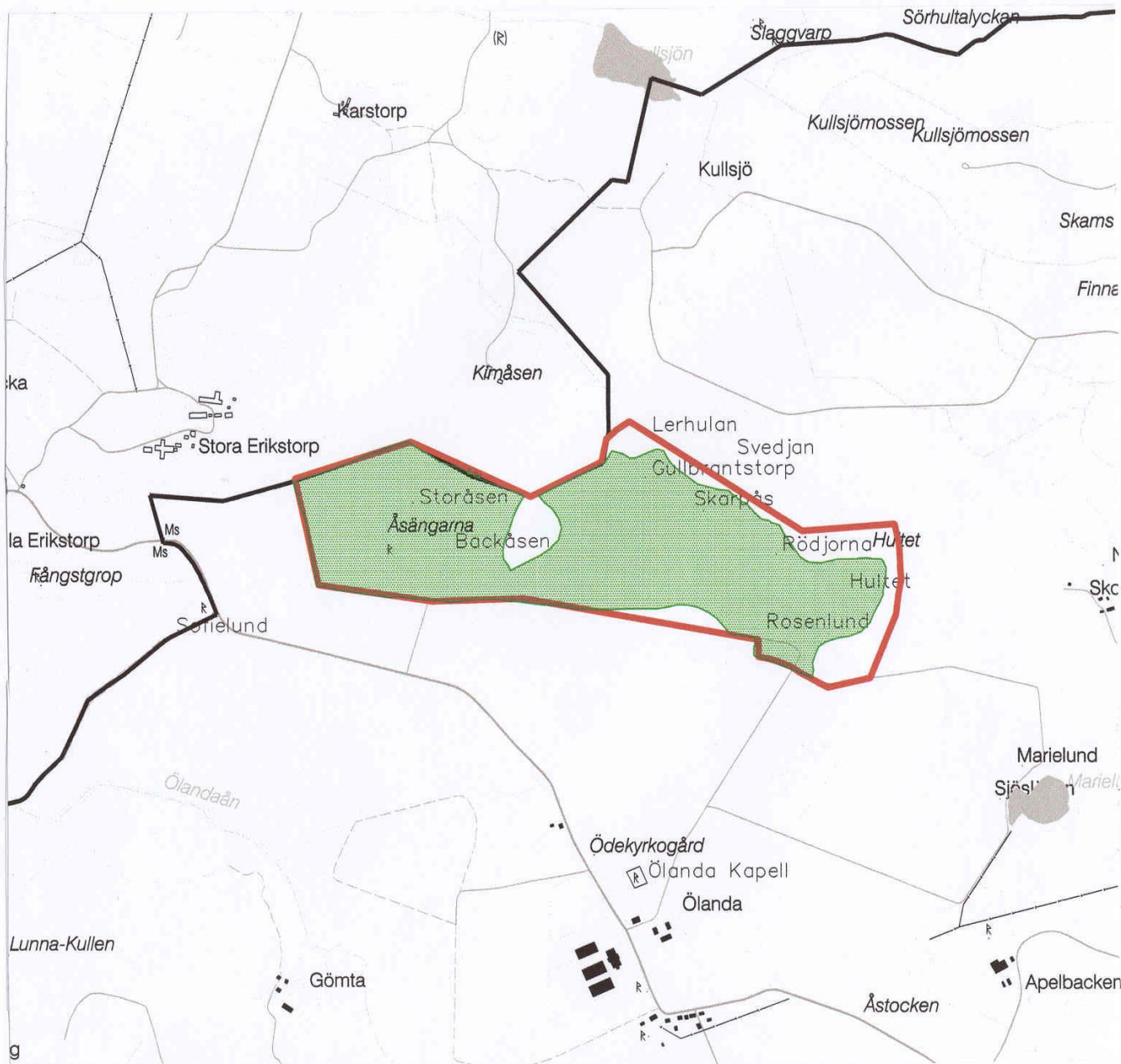
#### Markradon

Området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).


#### Ytterligare information:

- Kommunöversikt för Skara kommun. K-konsult/Stadsarkitektkontoret 1977.
- Naturvårdsprogram för Skaraborgs län. Länsstyrelsens meddelande 9/84.
- Ängs- och hagmarker i Skara kommun. Länsstyrelsens meddelande 2/90.

# ÅSÄNGARNA-SKARPÅS-HULTET R17



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5

Skala 1:15000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R18 SKYTTEANLÄGGNING

---

## Ev. skytteanläggning

### reservat, skyddsområde

#### A. Beskrivning

---

##### Skyddsområde

Området är reservat och skyddsområde för eventuell framtida skytteanläggning. Avsikten är att kunna ersätta den anläggning som i dag finns i Sörskogen söder om Skara och som, åtminstone delvis, på sikt måste läggas ned eller flyttas.

Skyddsområdets storlek bestäms av vilken typ av skytte som bedrivs, och vilka skyddsanordningar som byggs mot buller och kulor. Området redovisas tills vidare som en cirkel med drygt 750 meters radie.

##### Platsens förutsättningar

Det område som kan bli aktuellt är ett f d grustag. Här finns idag en pistolskyttebana. Det gamla grustaget innebär goda möjligheter att omforma terrängen till en ändamålsenlig och säker skytteanläggning. Höga vallar omgärdar redan delar av området.

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2740 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

## B. Riktlinjer

---

### Bebyggelse

Viss restriktivitet bör gälla för nybyggnader som inte är till för skyttets och jordbrukets behov. Åtgärder som förhindrar eller försvårar etablering av en skytteanläggning skall tills vidare inte medges. Restriktionerna minskar naturligtvis med avståndet från områdets centrum.

Innan ny skytteanläggning kan anordnas, behövs en noggrann utredning av områdets svårigheter och möjligheter. Någon finansiär av en skytteanläggning finns f n (februari 2005) inte. Samråd och förhandlingar måste ske med samtliga berörda markägare i området.

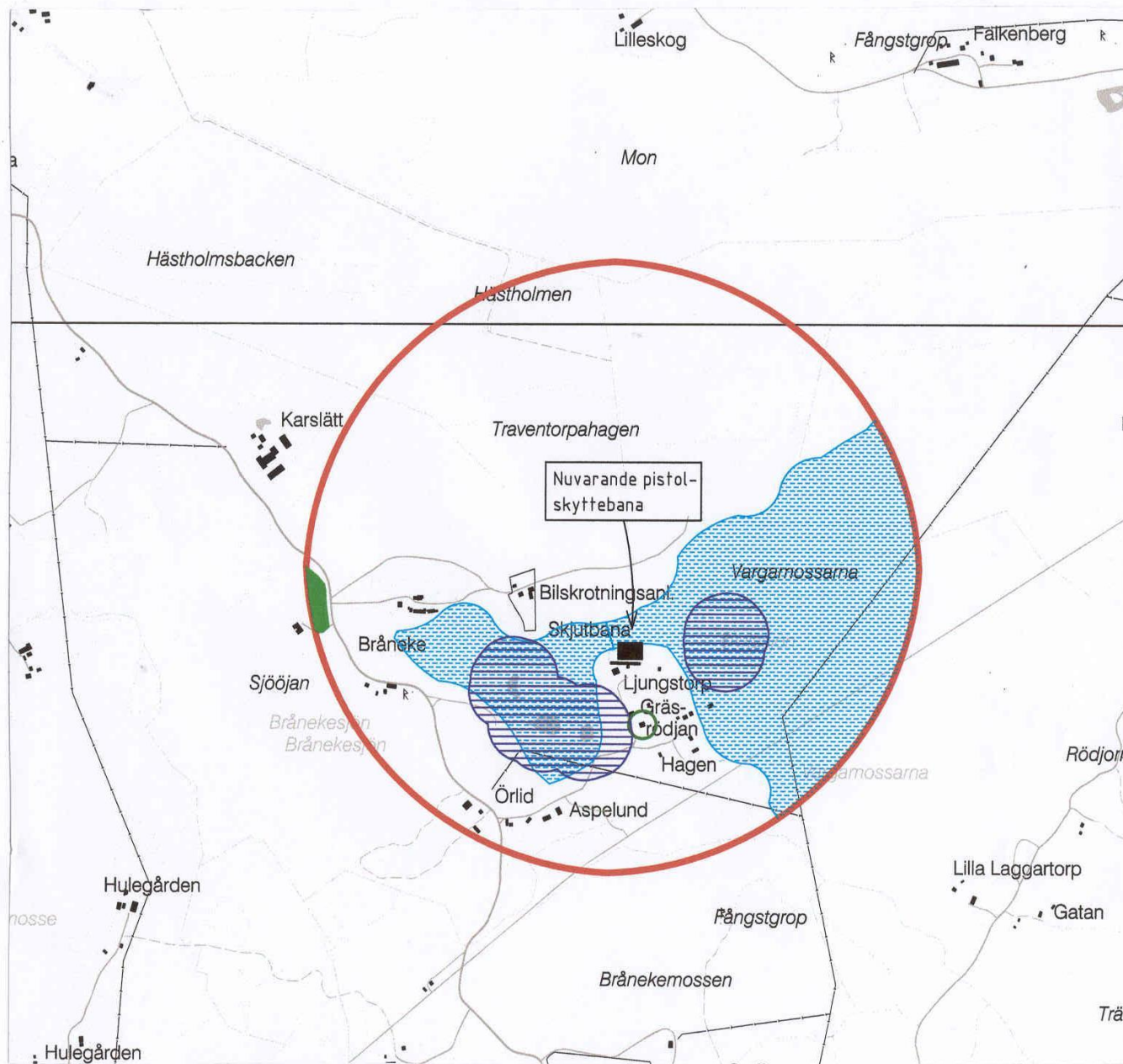
#### Ytterligare information:

- Inventering av skjutbanor och skytteföreningar i Skara kommun. Miljö- och hälsoskyddskontoret 1992.
- Miljö- och byggnadskontoret.

# SKYTTEANLÄGGNING R18

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Kultuhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3
	Pistolskyttebana	GPF/GMF 14.5



Skala 1:15000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R19 HALLSBERGET

## Bergtäkt Hallsberget

### täkt- och skyddsområde

#### A. Beskrivning

##### Bakgrund

Vägverket Produktion Väst fick 1997, efter beslut i länsstyrelsen och koncessionsnämnden för miljöskydd, tillstånd för bergtäkt på ”Hallsberget” dvs fastigheterna Blombacka 1:2, Dräglan 1:40, St Solberga 1:16 samt Vinköls-Solberga 3:2 och 3:3. Inom området hade även tidigare bedrivits viss bergtäkt. Tillstånd till fortsatt och utvidgad täkt gavs den 13 maj 2004.

Tillståndet gäller till juni 2017, då området skall vara slutligt efterbehandlat om inte länsstyrelsen beslutar om annat.

På Vinköls-Solberga 3:2 finns ett f d bostadshus som vägverket använder som kontor. Tillfart till täkten byggdes längs nuvarande tillfartsväg till Vinköls-Solberga 3:2. Sedan täkten avslutats kommer fastigheten troligen att säljas.

##### Skyddsområde

Område R19 är det område runt bergtäkten inom vilket bullernivån (maximinivå) teoretiskt beräknats överstiga 45 dBA. Bullerberäkningen, som ingick i vägverkets tillståndsansökan 1995, tog inte hänsyn till eventuella bullervallar.

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2627 och 2670 gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

##### Bebyggelse mm

Området reserveras för pågående bergtäkt med tillhörande skyddsområde. Ny bebyggelse eller andra åtgärder som kan förhindra eller försvåra bergtäkten eller störas av den skall inte medges. Restriktionerna avser i praktiken enbart bostadsbebyggelse, och minskar naturligtvis med avståndet från områdets centrum.

##### Framtida markanvändning

Enligt vägverkets efterbehandlingsplan skall följande gälla. Efter slutfrysning vattenfylls täkten, med ett vattendjup på 7-8 meter. Särskild omsorg skall läggas vid återställningen så att denna nya sjö får ett värde som utflyktsmål, naturbiotop eller kanske t o m fiske- eller badsjö. Särskilt viktigt är detta eftersom denna del av kommunen har relativt få sjöar och liknande utflyktsmål.

Till viss del kan och bör sjökanten utformas som en rak bergvägg ner i vattnet, men den längsta strandlinjen bör utformas som strandparti intill vattnet. En berghylla lämnas kvar, på vilken strandlinjen byggs upp med avbaningsmassor och eventuellt restmaterial från krossproduktionen. Särskild vikt måste läggas vid

utformningen av strandkanten så att risken för drunkningsolyckor minimeras.

Befintlig vegetation runt täktområdet skall bevaras och förnyas så att dess avskärmande effekt bibehålls. Eventuell plantering efter avslutad verksamhet regleras av skogsvårdslagen.

##### Markradon

Området är gränsområde mellan normal- och lågriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Ytterligare information:

- Miljö- och byggnadskontoret.
- Bergtäkt ”Hallsberget”. Ansökan om tillstånd enligt miljöskyddslagen. Vägverket 1995.
- Koncessionsnämndens för miljöskydd beslut den 11 november 1997.
- Länsstyrelsens beslut 13 maj 2004.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn. Innebörd Läs mera

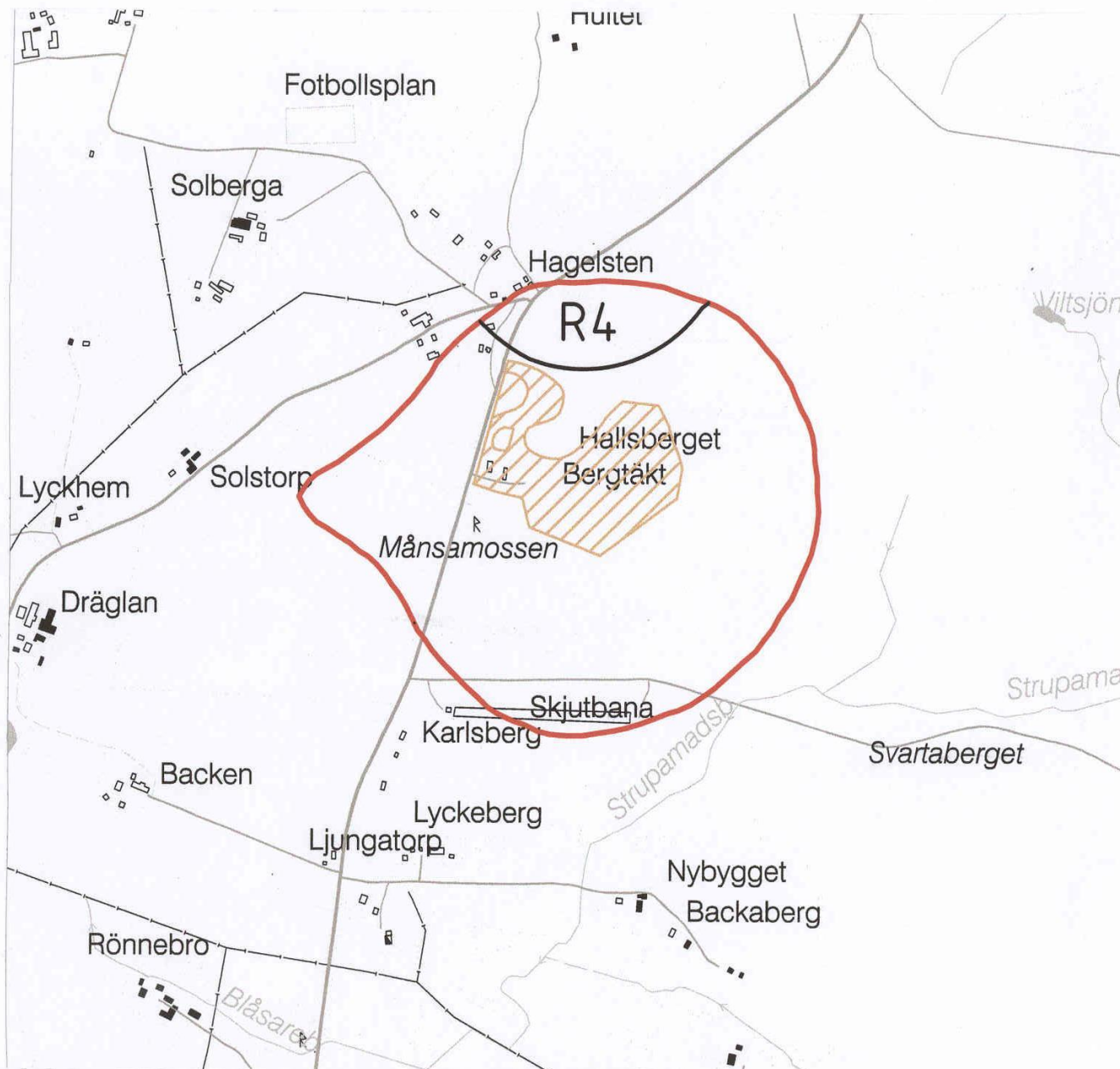
**R4**

Blombacka herr-  
gårdsbygd: särskilda  
riktlinjer gäller

R4



Täktområde



Skala 1:10000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R20 SKARA AVLOPPSRENINGSVERK

## Skara reningsverk skyddsområde

### A. Beskrivning

#### Skyddsområde

Område R20 är skyddsområde runt Skaras avloppsreningsverk, och utgörs av en cirkel med 1000 meters radie. Områdets södra del utgörs främst av skog medan den norra domineras av åker och hagmarker, inklusive Dofsans dalgång.

#### Skaras reningsverk

Skaras reningsverk är dimensionerat för 90.000 pe (personekvivalenter). Av det skall så mycket som 60.000 pe svara mot industrins, fr a livsmedelsindustrins, behov. 1998 kompletterades reningsverket med en biogasanläggning och i början av 2000-talet med efterbehandlingsdammar (vassbäddar) väster om verket.

Reningsverket måste ha goda marginaler om någon av industrins egna reningsanläggningar skulle haverera. I praktiken får den normala belastningen inte överstiga ca 50.000 pe. Den totala belastningen var 2003 37.700 pe varav 19.200 utnyttjades av industrin.

Trots att reningsverket uppfyller mycket högt ställda krav, är Dofsans vatten förorenat av kväve och fosfor nedströms verket. Eftersom Dofsan är ett så litet vattendrag blir utspädningseffekten liten. En mycket stor del av flödet nedströms

reningsverket kommer direkt från verket, särskilt under perioder med liten nederbörd.

#### Gammal vandringsled

Den markväg som i områdets östra del passerar Dofsan anses ha i stort sett samma sträckning som en gammal pilgrimsled. Läs mer i O5.

#### Byggnadsförbud vid väg

För väg 2614 (vid Händene) gäller byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse

Inom skyddsområdet skall restriktivitet gälla för nybyggnader, utöver jordbrukets behov. Behovet av restriktioner minskar med avståndet från reningsverket, och beror också av läget i förhållande till den förhärskande vindriktningen.

Områdets norra delar ingår i Händene by och kulturlandskap för vilket särskilda riktlinjer gäller, se O5 respektive R10. I områdets östra del råder visst bebyggelsetryck på grund av närheten av Skara tätort, se O41.

#### Markradon

Hela området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

#### Ekologiskt känslig miljö

Dofsan är p g a låg vattenföring sommartid synnerligen känslig för

föroreningar och övergödning. En icke odlad skyddszon bör finnas mellan ån och odlad mark för att skydda vattenmiljön mot kväveläckage.

#### E20

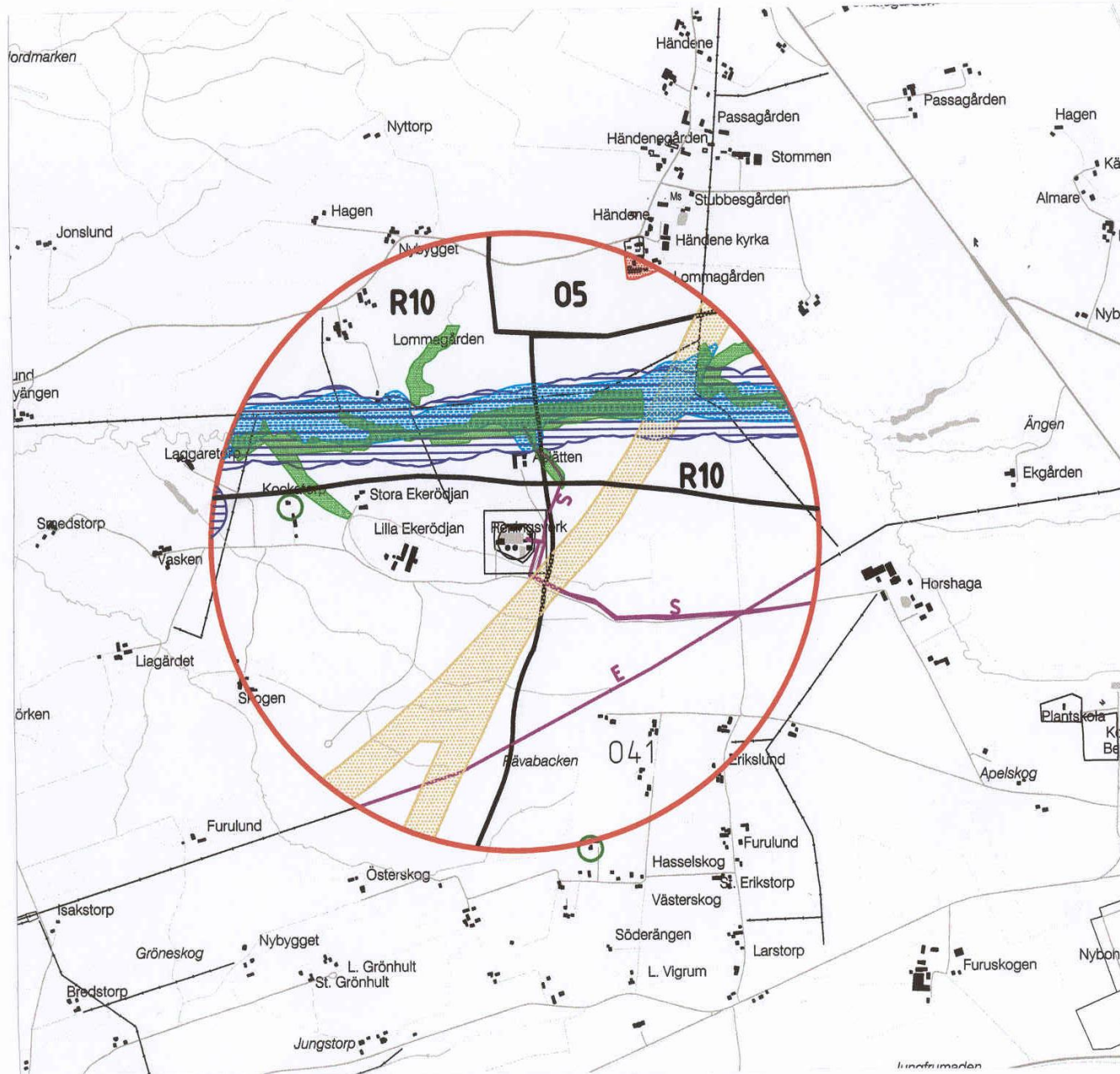
Genom området går reservatet för eventuell ny sträckning av E20, se R21.

#### Ytterligare information:

- Skara Energi AB.
- Miljövårdsprogram för Skara kommun. Miljö- och hälsoskyddskontoret 1992.
- Bättre plats för arbete. Boverket, Naturvårdsverket m fl 1996.
- Lokaliseringsplan ny E20 Vårgårda-Holmestad. Vägverket Region Väst juni 1997.



# SKARA AVLOPPSRENINGSVVERK R20



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
<b>05</b>	Händene kyrkby	05
<b>041</b>	Bebyggelsefryck	041
<b>R10</b>	Händene	R10
	Samlad bebyggelse	GPF/GMF 2.4
	Våtmark	GPF/GMF 11.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Reservat för ombyggnad av E20	R 21
	Kulturarhistoriskt värdefull byggnad	GPF/GMF 12.3
	Reningsverk	GPF/GMF 16.2
	Huvudledning för spillvatten	GPF/GMF 16.2
	Huvudledning för elektricitet	GPF/GMF 16.3

Skala 1:20000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R21 VÄGRESERVAT E20, Rv49 OCH BROGÅRDSVÄGEN

## Vägreservat för om- och nybyggnad av E20 och Rv49

### A. Beskrivning

#### Europaväg 20 (E20)

Kartan visar det vägreservat som ingår i 1997 års lokaliseringsplan för E20. Planen innebär att ny E20 får helt ny sträckning från Västra Gerum-Ardala i sydväst till Ledsjö i norr. Förbi Ardala finns två alternativ: Ardala Väst och Ardala Ost.

Bakgrunden är följande. Vägverket Region Väst presenterade 1994 ett förslag till *lokaliseringsplan* för ny E20 genom Skaraborgs och Älvsborgs län. Efter remissbehandlingen reviderades förslaget till ovannämnda rapport, där 1994 års omfattande vägorridor ersatts av ett 100 meter brett reservat. Lokaliseringsplanen skall följas av *utredningsplan* och *arbetsplan*. Arbetsplanen blir föremål för formella samråd och fastställelseprövning innan vägutbyggnad kan påbörjas.

Om och när projektet kan genomföras är mycket osäkert. F n (september 2005) diskuteras ombyggnad av E20 mellan Vara och Skara (Vilans trafikplats) till mötesfri landsväg (trefältsväg).

#### Rv49 (Riksväg 49)

Kartan visar det vägreservat som tillhör 1998 års vägutredning för Rv49 Skara-Skövde 1998. Utredningen föreslog att Rv49 skulle byggas om till fyrfältsväg i samma sträckning som idag, med trafikplatser vid Finnatorp, Axvalla hed, Varnhem och Ljungstorp.

Utredningens förslag kommer emellertid att omarbetas. F n (september 2005) håller Vägverket på att upprätta en arbetsplan som innehåller en komplett trafikplats vid Axevalla Travbana och en ”halv” trafikplats vid Finnatorp.

Det som främst präglar förslaget är att den ombyggda vägen helt följer nuvarande väg. Ingen ny ostörd mark tas i anspråk för vägen. Däremot krävs relativt omfattande ombyggnader av lokalvägnätet vilket kan komma i konflikt med andra intressen.

#### Brogårdsvägen (länsväg 2616)

I R21 ingår även Brogårdsvägen dvs länsväg 2616. Då man diskuterar E20 och Rv49 är det nödvändigt att även diskutera Brogårdsvägen. Den genomgående trafiken Lidköping - Skövde förutsätts gå här även i framtiden, vilket innebär att både framkomlighet och trafiksäkerhet behöver förbättras. Vägverket påbörjade 1997 en *förstudie* för Brogårdsvägen, som 1998-99 följdes av en *vägutredning*.

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse och markanvändning

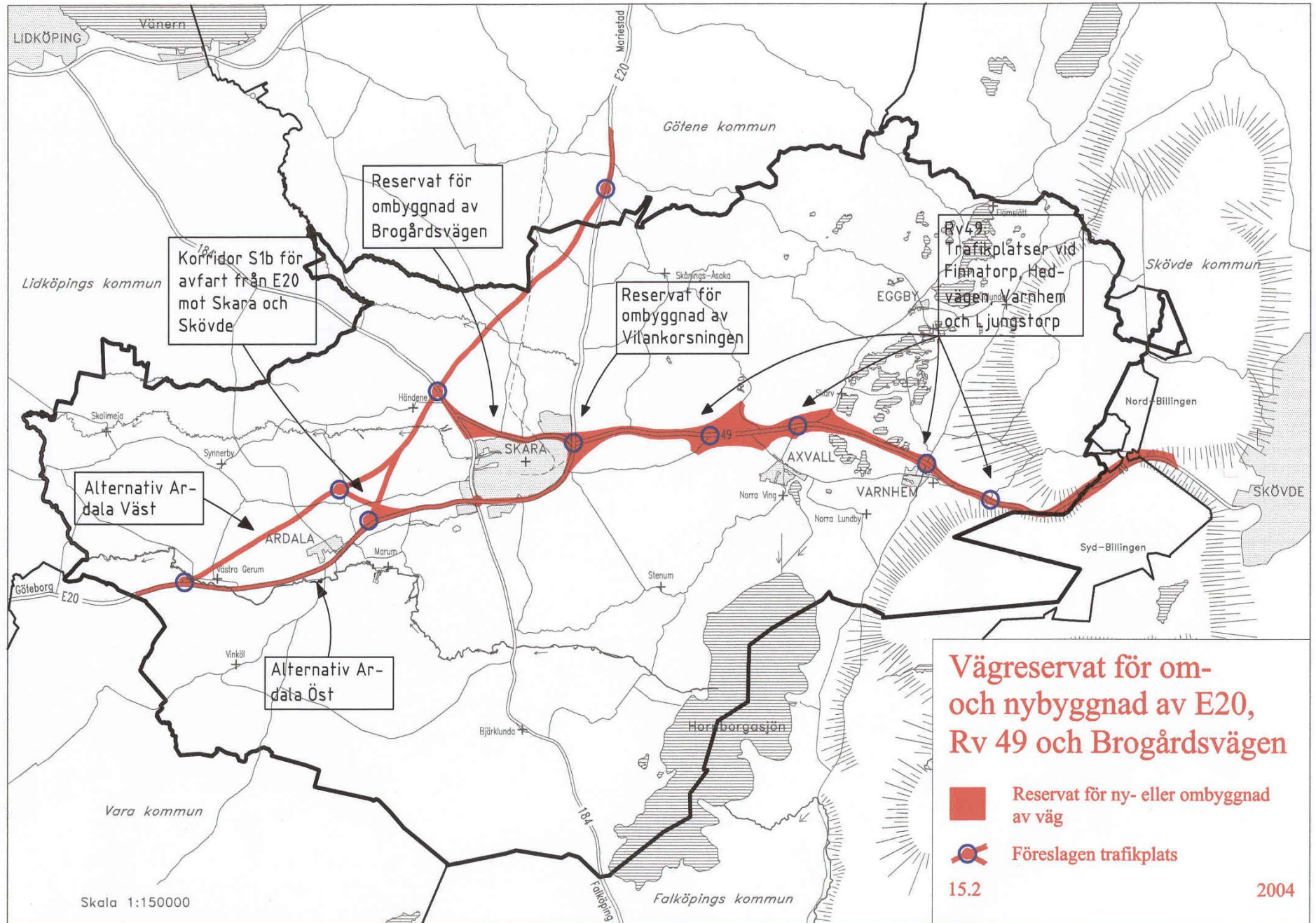
Nuvarande markanvändning förutsätts kunna fortsätta inom reservaten. Åtgärder som skulle kunna förhindra eller försvåra om- och nybyggnad av vägarna skall dock föregås av samråd med Vägverket.

Inför eventuella större investeringar, större förändringar av markanvändningen, större ny-, om- och tillbyggnader, fastighetsförsäljning etc bör markägare kontakta vägverket för att gemensamt komma fram till vad som är mest ändamålsenligt för båda parter.

#### Ytterligare information:

- Vägverket Region Väst, Göteborg.
- Miljö- och byggnadskontoret.
- Berglund-Nilson. Kulturhistorisk förstudie av Järnsyssla/Brunso. Rapport 1994:3, Skaraborgs länsmuseum.
- Berglund. Underlag till MKB E20, delområden Lundsbrunn/Ledsjö, Händene och Stora Källtorp/Västra Gerum. Rapport 1994:5. Skaraborgs länsmuseum.
- Nilson. Kulturhistorisk förstudie för E20 vid Västra Gerum och Ledsjö. Rapport 1995:35, Skaraborgs länsmuseum.
- Lokaliseringsplan ny E20 Vårgårda-Holmestad. Vägverket juni 1997.
- Rv49 Skara-Skövde Vägutredning. Slutrapport. Vägverket februari 1998.
- Väg 2616, Brogårdsvägen. Vägutredning - slutrapport. Vägverket dec 1999.
- Väg 49 Skara - Varnhem. Förstudie; förslagshandling oktober 2004.

# RESERVAT FÖR E20 OCH Rv 49 R21



# R22 VÄGRESERVAT VÄG 184

---

## Vägreservat

### för ny sträckning av väg 184

#### A. Beskrivning

---

##### Vägreservat

Den del av väg 184 som ligger närmast Falköping byggdes 1995 om till god standard. Efter denna ombyggnad återstår endast ett cirka 3 km långt parti vid Härlunda, som med snäva kurvradier och åtskilliga väg- och fastighetsutfarter har betydligt lägre standard än vägen i övrigt.

På sikt bör, om inte trafikutvecklingen drastiskt ändras, även denna sträcka byggas om. Området motsvarar det reservat som ingick redan i 1977 års kommunöversikt för Skara kommun (GPF/GMF 2.2).

Projektet finns f n (februari 2005) inte med i någon av vägverkets ekonomiska planer.

##### Byggnadsförbud vid väg

För väg 184 gäller byggnadsförbud intill 30 meter från vägområdet (GPF/GMF 15.3).

#### B. Riktlinjer

---

##### Bebyggelse och markanvändning

Nuvarande markanvändning förutsättes kunna fortsätta. Åtgärder som kan förhindra eller försvåra om- och nybyggnad av väg 184 bör dock föregås av samråd med Skara kommun och vägverket. Inför eventuella större investeringar, större förändringar av markanvändningen, större ny-, om- och tillbyggnader, fastighetsförsäljningar etc bör markägare ta kontakt med Skara kommun för att man gemensamt skall komma fram till vad som är mest ändamålsenligt för alla parter.

##### Markradon

Området är lågriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).

##### Kraftledningar

Genom området löper en större högspänningsledning (400 kV). Utrymme skall säkerställas för ytterligare en ledning längs dess norra sida.

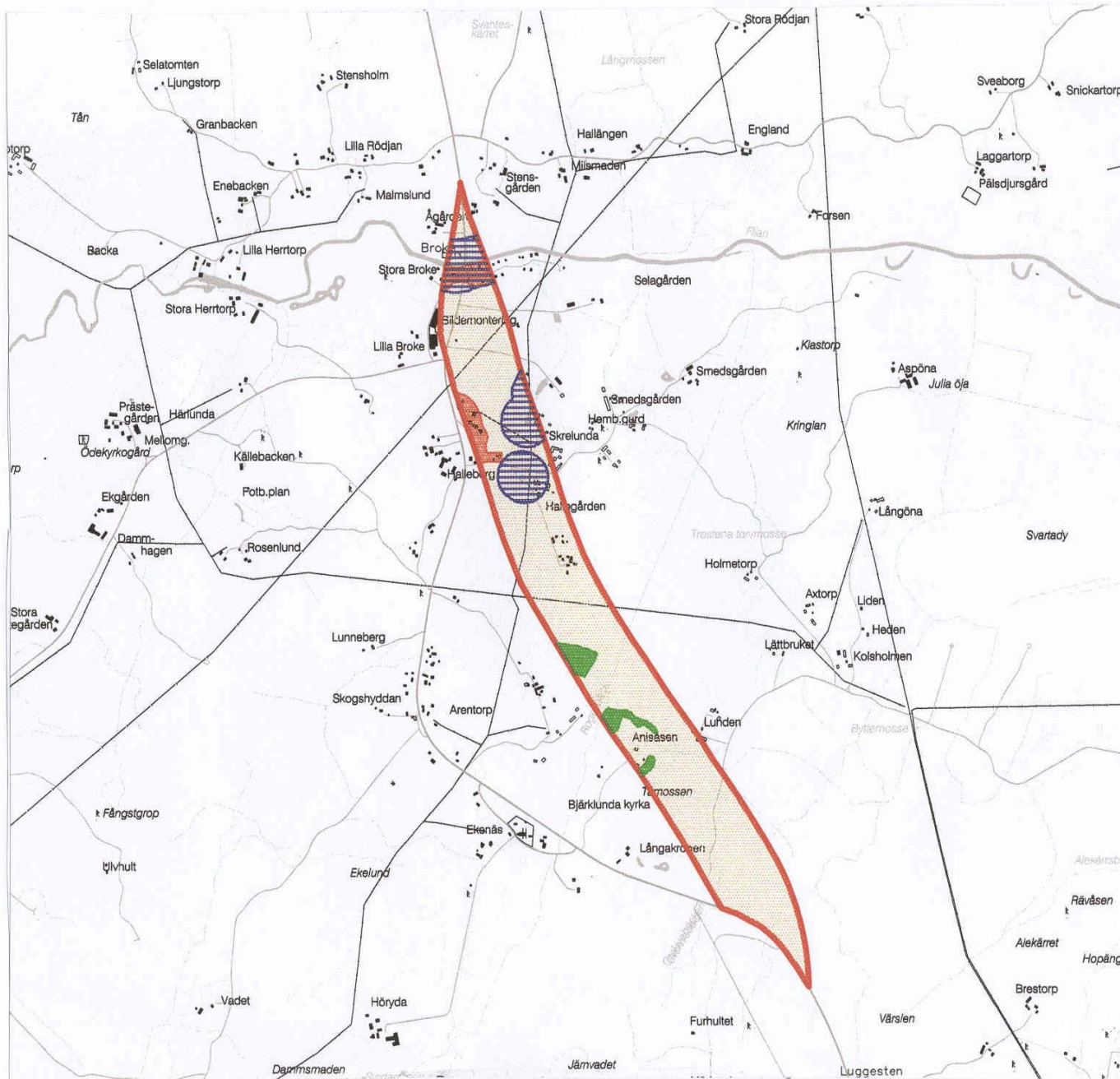
I avvaktan på ytterligare forskning om elektromagnetiska fälts eventuella inverkan på människor och djur, bör en försiktighetsprincip gälla. Byggnad där människor stadigvarande vistas bör inte förläggas befintlig eller planerad ledning än 100 meter. Samråd med ledningsinnehavaren skall ske om detta mått underskrids.

##### Ytterligare information:

- Miljö- och byggnadskontoret.
- Kommunomfattande markdispositionsplan. K-konsult/Stadsarkitektkontoret 1976.
- Kommunöversikt för Skara kommun. K-konsult/Stadsarkitektkontoret 1976.

## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Samlad bebyggelse	GPF/GMF 2.4
	Ängs- och hagmark	GPF/GMF 11.5
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11
	Vägreservat	R 21



Skala 1:25000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# R23 LILLÄNGENS MOTORBANA

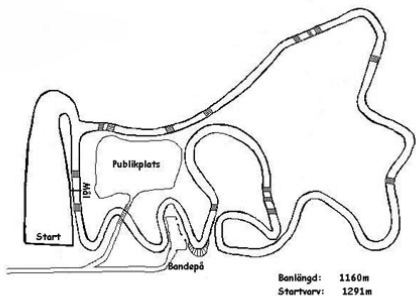
## Lillängens motocrossbana skyddsområde

### A. Beskrivning

#### Bakgrund

Sedan början av 1980-talet används ett cirka 10 ha stort område på fastigheten Munstorp 2:4, vid gården Lilläng, som motocrossbana. Banan drivs av Skara Motorklubb, som använder den för träning samt anordnar två tävlingar per år.

Området har sin tillfart från väg 2743 i norr.



Ritning över Lillängsbanan II  
(Skara Motorklubb 2004)

#### Bullerstörningar

Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för buller från motorsport och bilprovningssbanor bör ljudnivån vid bostäder, vardag respektive sön- och helgdag, inte överstiga 60 dBA respektive 55 dBA kl 07 – 18.

Bullernivåerna kan variera kraftigt beroende på vindriktning, vindstyrka och andra meteorologiska förhållanden. Olika motorer kan ha mycket olika ljudnivå. Inför tillståndsbeslutet 1985 gjordes bullermätningar där ljudnivåerna vid närliggande bostadsfastigheter överskred riktvärdena, men vid mätningar som gjorts senare har gränsvärdena inte överskridits.

Oavsett det har grannar upplevt och påtalat bullerstörningar. Klagomål har både gällt verksamheten i sig och störningar från trafiken till och från anläggningen.

#### Miljöprövning

Träningsstider fastställdes av Regeringen den 3 oktober 1985, och Miljö- och byggnadsnämnden beslutade den 29 mars 2004 om nya villkor för verksamheten. Miljö- och byggnadsnämndens beslut gäller för 2004, och ersätter länsstyrelsens beslut 14 mars 1985 och Regeringens beslut 3 oktober 1985.

#### 300 m skyddsområde

Gränsen för detta s k skyddsområde har, som ett grovt riktvärde, lagts 300 meter utanför motocrossbanan. Utanför denna gräns bedöms Naturvårdsverkets riktvärden för bostäder normalt inte överskridas.

#### Strandskydd

Kring dammen gäller strandskydd intill 100 meter från strandlinjen (GPF/GMF 11.11).

### B. Riktlinjer

#### Bebyggelse mm

Området reserveras för motocrossbana och erforderligt skyddsområde, i enlighet med de tillstånd och villkor som gäller för verksamheten. Ny bebyggelse eller andra åtgärder som kan förhindra eller försvåra för banan, eller störas av den, bör inte medges så länge verksamheten finns kvar. Restriktionerna avser i praktiken endast bostadsbebyggelse eller andra byggnader där människor vistas stadigvarande.

Skyddsområdet är en grov anvisning som inte har någon självständig juridisk verkan. Ny bebyggelse eller andra förändringar skall prövas förutsättningslöst oavsett om de ligger inom eller utanför denna gräns.

#### Verksamheten

Verksamheten skall följa de villkor som anges i miljö- och byggnadsnämndens beslut den 29 mars 2004.

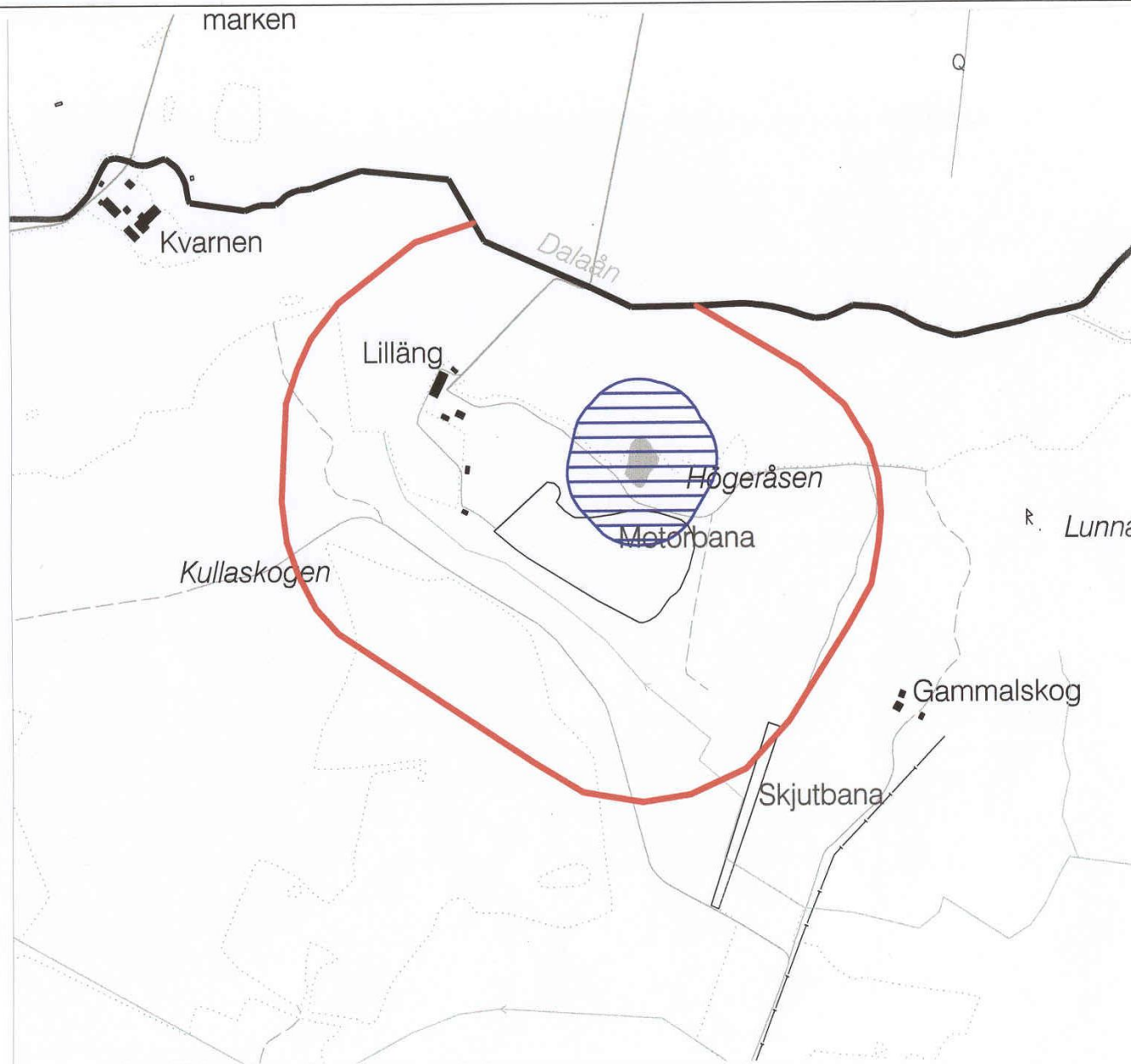
#### Markradon

Området är normalriskområde för markradon (GPF/GMF 9.4).


#### Ytterligare information:

- Miljö- och byggnadskontoret.
- Miljö- och byggnadsnämndens beslut den 29 mars 2004.
- Skara Motorklubb

# LILLÄNGENS MOTORBANA R23



## C. Beskrivning & riktlinjer: Delområden och objekt

Beteckn.	Innebörd	Läs mera
	Strandskydd	GPF/GMF 11.11

Skala 1:10000  
Miljö- och byggnadskontoret 2004

# M ÖVRIG MARK; OBJEKT

---

## M Övrig mark

### A. Beskrivning

---

Inom de områden som på karta 3 betecknas M gäller i första hand lagstiftningens generella regler. I första hand handlar det om plan- & bygglagen och miljöbalken, men även om väglagen, kulturminneslagen m fl lagar.

### B. Riktlinjer

---

Även inom ”M Övrig mark” gäller särskilda rekommendationer för vissa objekt och områden vilket framgår av det följande.

Begreppen beskrivs utförligare i de gemensamma miljö- och planeringsförutsättningarna GPF/GMF, se hänvisningarna efter texten.

## Objekt

### med särskilda rekommendationer

### Samlad bebyggelse

---

Inom *samlad bebyggelse* är bygglovsplikten nästan densamma som inom detaljplanelagt område. Utanför samlad bebyggelse får ägare till en- och tvåbostadshus utan bygglov uppföra mindre tillbyggnader, komplementbyggnader, murar, plank mm.

► Läs mer i [GPF/GMF 2.4](#)

### Strandskydd

---

Inom områden med *strandskydd* gäller särskilda regler.

► Läs mer i [GPF/GMF 11.11](#)

### Naturminnen

---

Ett *naturminne* är ett ”naturföremål” med omgivande markområde, som skyddas med stöd av miljöbalken. I Skara kommun finns tre naturminnen. Samtliga förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med Skaraborgs läns Naturskyddsförening.

► Läs mer i [GPF/GMF 11.9](#)

## Byggnadsminnen

---

En byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett synnerligen märkligt bebyggelseområde kan av länsstyrelsen förklaras för *byggnadsminne*. Man skiljer på byggnadsminnen och statliga byggnadsminnen (f d byggnadsminnesmärken). För varje byggnadsminne gäller skyddsföreskrifter som utfärdas av länsstyrelsen.

Vid all planering och tillståndsgivning utgår kommunen från att föreskrifterna följs. Alla eventuella ändringsförslag skall föregås av samråd med länsstyrelsen.

► Läs mer i [GPF/GMF 12.4](#)

## Kyrkliga kulturminnen

---

Alla *kyrkobyggnader och kyrkotomter* skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas.

► Läs mer i [GPF/GMF 12.4](#)

Vid all planering och tillståndsgivning utgår kommunen från att föreskrifterna följs. Alla eventuella ändringsförslag skall föregås av samråd med länsstyrelsen.

► Läs mer om Skara kommuns kyrkor i respektive områdesbeskrivning dvs O2, O5 etc.



# OBJEKT MED SÄRSKILDA REKOMMENDATIONER

## Övriga värdefulla byggnader

1979-82 genomförde dåvarande länsmuseum en *kulturhistorisk inventering* av värdefull bebyggelse i hela kommunen, utom Skara tätort. I inventeringen valdes drygt 300 byggnader ut som särskilt skyddsvärda.

uppmärksammades 1979-1982 men som idag bedöms kulturhistoriskt värdefulla är t ex Ledsgården och Simmesgården i Varnhem.

## Kulturhistoriskt värdefulla vägar

Länsstyrelsen inventerade i mitten av 1990-talet vägar med särskilt stora natur- och kulturvärden.

► Läs mer i GPF/GMF 12.6

## Byggnadsförbud längs vägar

än säkerhetszonerna ovan. Samråd med elanläggningens innehavare bör ske innan man eventuellt underskriver detta mått.

► Läs mer i GPF/GMF 16.3

## Skydds-zoner vid vindkraftverk

Kring vindkraftverk krävs vissa skydds- och säkerhetszoner beroende på buller, isbildning, skuggor mm. Skyddszonens

► Läs mer i GPF/GMF 12.3

Inventeringen gjordes för drygt tjugo år sedan, och någon uppföljning har ännu inte gjorts. Under de år som gått har förändringar naturligtvis skett. Några byggnader har förvanskats så att de inte längre kan anses särskilt skyddsvärda. Andra har renoverats så att de fått högre

Längs allmänna vägar, och vissa enskilda, finns skydds-zoner med byggförbud.

► Läs mer i GPF/GMF 15.3

## Säkerhets- och skydds-zoner längs högspänningsledningar

### Säkerhets-zoner

Längs högspänningsledningar finns preciserade *säkerhets-zoner* som inte får bebyggas. Dessa säkerhetszoners primära syfte är att skydda ledningen, inte omgivningen.

storlek varierar beroende på verkets storlek, effekt mm.

► Läs mer i avsnitt 3.1 ”Oförändrad markanvändning” samt i GPF/GMF 16.4

kulturhistoriskt värde än vid inventeringen. Några få har rivits. Slutligen kan värderingar ha ändrats, så att byggnader som för tjugo år sedan inte ansågs särskilt intressanta, idag skulle klassas som skyddsvärda.

Objekt som inte

### Skydds-zoner

Till skydd för omgivningen behövs *skydds-zoner*. På senare år har frågan om elektromagnetiska fält och deras eventuella inverkan på människor och djur aktualiserats betydligt mer än tidigare.

### Försiktighetsprincip

Mycket talar för att en *försiktighetsprincip* bör tillämpas i avvaktan på ytterligare forskning. Nya byggnader där människor stadigvarande vistas bör inte placeras närmare ledning med hög spänning (130kV eller mer) än 100 meter dvs betydligt mer

